

KÁRTEVŐIRTÁS

A MAGYAR KÁRTEVŐIRTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK INFORMÁCIÓS LAPJA

ÉV VÉGI SZÁMADÁS

Általában mindenki – az év vége felé – valamilyen formában és rendszer szerint, számadást készít (amolyan leltárféleséget csinál) az elmúlt egy esztendőről. Vannak olyanok, akik szépítik, maszatolják, elkenik, vagy egyszerűen átírják a megtörténeteket, úgy ahogyan szeretnék volna látni vagy átélni.

Kurosava Akira (1910-1998), Japán legismertebb (világhírű!) filmrendezője az egyik korai filmjében a megtörtént események különböző látásának és átélésének történetét vitte vászonra „A vihar kapujában” című filmjében. (Ez a film hozta meg a világhírt Kurosava Akira számára!). A keret-történetben, amely a XII. században, Kiotóban játszódik, egy ember, és két másik, egy kapu alatt várják, hogy elálljon a vihar, az eső. Ez a két ember, egy favágó és egy buddhista pap, korábban egy szamuráj gyilkosság tanújaként részt vett egy bírósági tárgyaláson. Ők mesélik el – ott a kapu alatt – a tárgyalás történetét, amely során még egy rablót, és egy asszonyt hallgattak ki, valamint egy médium segítségével az asszony férjének a szellemét. A szamuráj halálának és felesége megerősztolásának esetét különbözőképpen adja elő a gyanúsított bandita, a feleség, a favágó, a pap és a médium. A tárgyalásnak lett volna a feladata, hogy kiderítse ki a gyilkos. Azonban a tanúk által előadott történetek nem illenek egymáshoz. Mindenki másképpen látta és mondta el az eseményt. Végül mi nézők is zavarban vagyunk, mi az igazság? Ez a rendkívül szép és mozgalmas film, alapfilm. Berkes Ildikó kiválóan fogalmazta meg: „A különböző értelmezések mögött az a félelem bújkál meg, hogy az események másnak mutatják az elbeszélőt, mint amilyennek látni szeretné magát, hogy megsemmisítik dicsekvése alapját.”

No, de nem filmelemzésről van most szó, hanem ahogyan kezdtem, az év végi leltárról, számadásról. Tegyük fel a kérdéseket, és próbáljuk meg a válaszokat objektíven megadni és a válaszokon keresztül azokat értékelni. Mit tett a Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége a szakma érdekében 2009-ben? Mi volt az az esemény, vagy eseménysorozat, ami által „ment-e a

világ előrébb?” – természetesen a mi kis világunk, a kártevőirtók világa 2009-ben.

Mindenekelőtt az egyik legfontosabb eseménynak azt tartom, hogy elkezdődött az új, moduláris rendszerű, kártevőirtó szakemberképzés az ETI-ben. Ebben a Szövetség tisztességesen kivette a részét. Önzetlenül. Ugyancsak fontosnak tartom a jogszabályok véleményezésén, és az azokban megfogalmazott javaslatokon keresztül a Szövetség által végzett érdekvédelem, amely valóban az egészségügyi kártevőirtó szakmát védő javaslatokat tartalmazza, amelyek egyben a félreértések eloszlatását is segíteni kívánják. Csak egy példát szeretnék felhozni; sokan – tévesen – úgy gondolják, hogy a kártevőirtó tevékenység **egészségügyi szolgáltatásnak minősül**. Sajnos nem így van! Hogy egészen az alapoknál kezdjem az 1997. évi CLIV. törvény, amely az egészségügyről szól, pontosan definiálja az I. fejezet 3. Cím Fogalommeghatározások 3. § a) – wd) pontok alatt azokat a fogalmakat és meghatározásokat, amelyeket az egészségügy elfogad és használhat. Azaz a törvény 3. § d) pontja határozza meg ki minősül egészségügyi dolgozónak. Ugyanezen paragrafus e) pontja az egészségügyi szolgáltatási tevékenységek körét is pontosítja. Sajnálatos kell közölnöm azt a szomorú tényt, hogy a **kártevőirtás és a kártevőirtással foglalkozó egészségügyi gázmester, továbbá az egészségügyi kártevőirtó szakmunkás nem szerepel a felsorolásban.**

A fentieket megerősíti a 32/1997. (X.28.) NM rendelet, amely az egészségügyi szakmák jegyzékét és a működési engedély szakmai kódjait tartalmazza. Hát sajnos, itt sem szerepelünk! Természetesen a Szövetség azon volt, hogy elismertesse az Egészségügyi Minisztériummal tevékenységünk fontosságát és az egészségügyben betöltött szerepünket, de mindhiába. A minisztérium erre kategorikusan nemet mondott. Maradjon a suszter a kaptafánál!

Azokat a rendeleteket 2008-ban visszavonták, amelyekben az öt éves kötelező továbbképzés elő volt írva, így **jelenleg semmiféle továbbképzési kötelezettség nincs.** Miután, mint fentebb bebizonyítottam és

leveztetem, nem vagyunk egészségügyi dolgozók, az egészségügyi dolgozókra vonatkozó továbbképzési kötelezettség sem vonatkozik ránk, se ponttal, se pont nélkül. Szervezünk pontot érő rendezvényeket, roadshow-kat, és még a csuda tudja miket, és az ott megszerzett pontokat mindenki gyűjti, de minek? A Szövetség ennek az áldatlan állapotnak igyekszik véget vetni azáltal, hogy javaslatai az illetékesek asztalán vannak. Azt hiszem, amit ebben az ügyben tettünk az messzemenően a szakma érdekében történt.

Úgy érzem, az év végi leltár a Hírlevél nélkül nem lenne teljes. 2009. április óta, havonta, a Szövetség naprakész Hírlevelet ad ki. Reméljük, hogy egyre többen igénylik, hogy e-mail-es levelesládájukba ez, a legfrissebb információkat tartalmazó Hírlevél, eljusson. Ezúton is kérek minden kedves Kollégát, függetlenül attól, hogy kikkel, vagy kivel szimpatizál, vagy nem szimpatizál, kérje – ha még ez ideig nem kapta volna – ezt a havi rendszerességgel megjelenő fontos információkat tartalmazó Hírlevelet. A szakmát érintő minden esemény megtalálható benne. Ez a Hírlevél nem csak a Magyar Kártevőirtók Országos Szövetségének tagjai részére készül, ez a szakmában dolgozó minden kolléga részére készül, függetlenül attól, hogy MaKOSZ vagy nem MaKOSZ tag az illető. A Hírlevél régebbi számai a honlapunkon megtalálhatók és letölthetők.

A leltár természetesen nem teljes, sorolhatnánk még néhány fontos, vagy kevésbé fontos eseményt. Helyhiány miatt ezzel azonban adós leszek. Én hogyan látom a Szövetség ez évi munkáját, teljesítményét? Miután elfogult vagyok, nem az én feladatom ezt megítélni! Én egyike vagyok azoknak az embereknek, aki – mint a filmben a bíróság előtt álló személyek – azt a történetet mondja el, amit lát, illetve látott.

Kurosava Akira „A vihar kapujában” című filmjét Akutagava novellájából 1950-ben készítette, és a Velencei Nemzetközi Filmfesztiválon nagydíjat kapott.

Vogronics László
MaKOSZ főtítkár
RONIX Kft. ügyvezető

EUROPEST

PEST MANAGEMENT ACADEMY

www.cepa-europest.com

2010. április 22–23.
Hotel Mercure Budapest Buda

www.cepa-europest2010.com

EUROPEST 2010

A 2007-ben, a CEPA (Confederation of European Pest Control Associations – Európai Kártevőirtó Szövetségek Konföderációja) által elindított, az európai kártevőirtó ipart támogató rendezvény 2010-es megrendezésének jogát a Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége nyerte el a CEPA 2009. november 3-i, Dublinban (Írország) megtartott igazgatósági ülés döntése alapján.

A konferencia dátuma: **2010. április 22-23. (csütörtök-péntek)**

A konferencia helyszíne a Hotel Mercure Buda.

A konferencia nyelve angol, magyar (és valószínűleg spanyol) szinkrontolmácsolással.

Az EUROPEST tervezett programja:

- A kártevőirtó ipar felépítése és jövője,
 - aktuális hírek a CEN projektről – Kártevőirtási szolgáltatás európai szabványa,
 - aktuális hírek a CEPA tevékenységéről,
 - vetélkedés helyett együttműködés,
 - a kártevőirtó ipar 2020-ben,
- Technikai kihívások, amelyekkel a kártevőirtó ipar szembenéz,
 - legújabb technikák, adatok és gondolkodásmód,
 - kerekasztal beszélgetés,
- Ágyi poloska és szúnyog workshopok

A konferencia weblapja (www.cepa-europest2010.com)
hamarosan az érdeklődők rendelkezésére fog állni.

(Németh Mária, MaKOSZ Titkárság)

A Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége XIX. Országos Konferenciája

Ezévi konferenciánkat Balatonfüreden, a báljairól híres Anna Grand Hotelben tartottuk, szeptember 23-25. között. (Csak így zárójelben jegyzem meg, annak, aki még nem volt itt: a környék nagyon kellemes, a szobák kényelmesek, az épület maga pedig belső udvarával és boltíves külső folyosójával mediterrán, spanyol jelle-

Richard Smith (BASF)

Ócsai Lajos az Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Dr. Szlobodnyik Judit és Dr. Erdős Gyula az Országos Epidemiológiai Központ, Gampe László az Országos Kémiai Biztonsági Intézet, valamint Vízvári László az Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet részéről tartott előadást. Újságunk jelen és következő számában – szokásunkhoz híven – olvashatnak az előadások közül néhányat.

A konferencia három napja alatt 14 előadás hangzott el – ebből három külföldi előadótól (BASF, B&G Equipment Ltd., Detia-Degesch GmbH) – amelye-

ket több mint 100 résztvevő hallgatott végig.

A szeptember 24-ére meghirdetett szüreti bál ugyan elmaradt, ám az idei konferencia alkalmával sok-

**William H. Robinson
(B&G Equipment Ltd.)**

ket több közös programra került sor, mint eddig bármikor. Mind a borkóstoló, mind Ilos Gábor humorista műsora, és különösen a zenés-táncos vacsora, mind nagy tetszést arattak a résztvevők körében.

**Benrd Haag
(Detia-Degesch GmbH)**

Elmondható tehát, hogy ez a rendezvény nem csak sok hasznos ismerettel szolgált, de a kikapcsolódásra és a baráti-üzleti kapcsolatok fejlesztésére is kiváló alkalmat adott. Kíváncsian várom, hogy 2010-ben, a jubileumi, XX. konferenciára milyen meglepetés programot találnak ki a szervezők!

(Németh Mária
MaKOSZ Titkárság)

**Dr. Ócsai Lajos
országos tisztifőorvos**

gű.) Az időjárás is kedvezett nekünk, igazán nem panaszkodhattunk az „indián nyár”-ra.

A konferenciát Dr. Ócsai Lajos, országos tisztiorvos nyitotta meg. Az első napon idén is a hatóságok képviselőit hallgathattuk meg; Dr.

A kémiai biztonságról szóló törvény 2009. évi módosításának várható hatása a közegészségügyi kártevőirtásra

I. Európai Unió jogi változások

2006. december 12-én került elfogadásra az Európai Parlament és a Tanács 2006/123/EK irányelve (2006. 12. 12.) a belső piaci szolgáltatásokról: valamennyi tagállam köteles a jogrendszerét az irányelvhez igazítani legkésőbb 2009. december 28-ig. Az áttett hazai törvények 2009. október 1-jén léptek hatályba.

Magyarországon az irányelvet két törvény és több végrehajtási rendelet harmonizálja:

– 2009. évi LVI. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. Törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv áttételével összefüggő törvénymódosításokról. (Megjelent: Magyar Közlöny 2009/88. VI. 26.)

– 2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól. (Megjelent: Magyar Közlöny 2009/94. VII. 8.)

A 2009. évi LVI. törvény módosította a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvényt (Kbtv.) az alábbiak szerint:

„33/A. § (1) **Egészségügyi gázmesteri tevékenységet csak az folytathat, aki rendelkezik az egészségügyi államigazgatási szerv engedélyével.** A kérelemben meg kell jelölni a kérelmező természetes személyazonosító adatait.” A kérelmező egyéni vállalkozás vagy társas vállalkozás egyaránt lehet. Az eljáró szerv az ÁNTSZ helyi (kistérségi vagy fővárosi kerületi) intézete, és az eljárásért általános tételű közigazgatási eljárási illetéket (2200 Ft) kell fizetni.”

A 2009. évi LVI. törvénnyel bevezetett Kbtv. 33/A. § (2) bekezdése szerint:

„(2) Az egészségügyi államigazgatási szerv annak engedélyezi az (1) bekezdés szerinti tevékenység folytatását, aki megfelel az e törvény felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendeletben meghatározott egyéb feltételeknek. Az egészségügyi államigazgatási szerv az engedély megadásával egyidejűleg nyilvántartásba veszi a szolgáltatót.”

A 2009. évi LVI. törvény 33/A. § (1) és (2) bekezdésével kapcsolatban a következő problémák merülnek fel:

– az átmeneti szabályok hiánya miatt a törvény szerint az engedélyezés legkorábban október 1-jétől kezdődhet meg, mi-

közben ettől az időponttól kezdve tevékenység elvileg már csak engedéllyel folytatható,

– a fenti bekezdésből következik, hogy amíg a végrehajtási rendelet nem kerül kiadásra, az engedélyezési rendszer ténylegesen nem működik,

– tisztázatlan, mi minősül egészségügyi gázmesteri tevékenységnek, mi a tevékenység pontos szakmai tartalma?

– tisztázatlan, hogy a kártevőirtó szakmunkások tevékenysége az engedélyezési rendszer hatálya alá kerül-e?

A 2009. évi LVI. törvény 33/A. § (3) bekezdése szerint:

„(3) Az egészségügyi államigazgatási szerv az egészségügyi gázmesteri tevékenység folytatására engedéllyel rendelkező személyekről nyilvántartást vezet, amely tartalmazza a tevékenység végzésére jogosult személy természetes személyazonosító adatait. A nyilvántartásból kizárólag az e tevékenység végzésére való jogosultság igazolása céljából szolgáltatható adat.”

II. 2009. év LVI. törvény a közigazgatási hatósági eljárások módosításáról

A 2009. évi LVI. törvénnyel bevezetett változások alapján „az egészségügyért felelős miniszter felhatalmazást kap, hogy az egészségügyi gázmesteri tevékenység folytatásának részletes feltételeit, az e tevékenységre jogosító engedély kiadásának rendjét, a nyilvántartás személyes adatot nem tartalmazó adattartalmát, valamint a nyilvántartás vezetésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat, továbbá a tevé-

kenységre jogszabályban vagy hatósági határozatban előírt kötelezettségek be nem tartása esetén alkalmazandó jogkövetkezményeket rendeletben meghatározza.”

A Kbtv. új 33/A. §-ával kapcsolatban a következő problémák adódnak:

– a korábbi szabályozástól eltérően a fentiekből nem következik a kötelező továbbképzési rendszer fenntartása,

– az alkalmazható jogkövetkezmények az 1991. évi XI. törvény 11. §-ában foglaltak, azaz az ÁNTSZ elrendelheti:

- a hiányosságok megszüntetését, illetőleg a szükséges intézkedések végrehajtását;

- a hiányosságok megszüntetéséig a szolgáltató működésének, illetőleg az egészségre ártalmas vagy veszélyes tevékenységnek a korlátozását vagy felfüggesztését, ha e szabálytalanságok fennállása egészségkárosodást okozhat;

- súlyos vagy tömeges egészségkárosodás megelőzése érdekében az egészségre ártalmas tárgyak, vagy anyagok használatának és forgalmazásának megszüntetését, szükség esetén megsemmisítését;

- de közvetlenül nem ellenőrizheti a kártevőirtási szolgáltatás végzését és annak eredményességét.

III. Az egészségügyi kártevőirtó tevékenységgel kapcsolatos szak- és továbbképzés

2008. augusztus 15-vel az alábbi, a kártevőirtó szakképzéssel és továbbképzéssel kapcsolatos rendeletek visszavonásra kerültek:

– 19/1997. (VII. 4.) NM rendelet - ún. „gázmesteri” rendelet
– 17/2005. (V. 19.) EüM rendelet - ún. „módosított gázmesteri” rendelet
– 6/2000. (III. 17.) EüM rendelet - ún. „kártevőirtó szakmunkás szakmai és vizsgakövetelmények” rendelet.

Az alapképzés rendben van, mert kiadásra került a 32/2008. (VIII. 17.) EüM rendelet az Egészségügyi Minisztérium hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről, ezen belül az Egészségügyi kártevőirtó-fertőtlenítő szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei (Azonosító szám: 31853 02, FEOR szám: 5353).

A szakmai vizsgabizottságba való részvételre kijelölt szakmai szervezet: Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége.

A fentiekkel ellentétben a továbbképzés problémás, mert a MaKOSZ által az Egészségügyi Minisztériumnak korábban írt levelekre kapott válaszok alapján **az egészségügyi gázmesteri tevékenység nem minősül egészségügyi szolgáltatásnak.**

Idézet Dr. John Anna – korábbi egészségpolitikai főosztályvezető – 2003. október 7-én kelt, 4913-10/2003-0007 SIF számú válaszleveléből:

„2003. július 20-tól hatályos az egészségügyi szolgáltatás gyakorlásának általános feltételeiről, valamint a működési engedélyezési eljárásról szóló 96/2003. (VII. 15.) Korm. rendelet, amelynek értelmében a rovar-rágcsálóirtás nem egészségügyi szolgáltatás, ennek megfelelően nem adható ki a tevékenységet végző egészségügyi gázmesternek egészségügyi szolgáltatás nyújtására jogosító működési engedély.”

Idézet Dr. Vojnik Mária 2004. február 16-án kelt, 2398-4/2004-0007 SIF számú válaszeleveléből:

„Megvizsgáltam az Ön által felhozott jogszabályi rendelkezéseket... Az azonban nem következik mindezekből, hogy a kártevőirtó tevékenységet szükségszerűen egészségügyi szolgáltatásnak kellene tekinteni.

Egyfelől nem gondolom, hogy a kártevőirtó tevékenység szakmai megbecsülése csak úgy oldható meg, ha egészségügyi szolgáltatásnak minősül, másfelől az egészségügyről szóló törvény idézett megfogalmazásába sem illeszthető be...”

Fentieknek megfelelően az egészségügyi gázmesterekre és a kártevőirtó szakmunkásokra nem vonatkozik az egészségügyi szolgáltatást végző szakdolgozókra vonatkozó 28/1998. (VI. 17.) NM rendelet az egészségügyi szakdolgozók továbbképzésének szabályairól (ún. kredit pontos továbbképzési előírás)!

A továbbképzés szabályozatlansága a szolgáltatás végzése esetén problémát okoz, mert a megrendelők és a pályázat kiírók kéri az 5 évenkénti továbbképzésen

történt részvételről az igazolást. Ugyanakkor az irtószer vásárlás ideiglenesen megoldott a 2009. március 31-én kelt Egészségügyi Minisztériumi állásfoglalás alapján, amely a következő:

Idézet Dr. Nemeskéri Marianna 2009. március 31-én kelt 2788-2/ 2009-0003 EGP számú leveléből:

„Álláspontunk szerint, a biocid termékek előállításának és forgalomba hozatalának feltételeiről intézkedő 38/2003. (VII. 7.) ESzCsM-KvVM rendelet 8. mellékletének 3.d. pontjában meghatározott II. kategóriájú irtószeres jogszerűen adhatók el olyan gázmesteri szakképzettséggel rendelkezőknek, akiknek a gázmesteri tevékenység folytatására jogosító igazolványa a 17/2005. (V. 19.) EüM rendelet és a 38/2003. (VII. 7.) ESzCsM-KvVM rendelet hatályvesztését követően (2008. augusztus 14.) járt le, mindaddig az átmeneti időszakig, ameddig új jogszabályi rendelkezések nem jelennek meg a gázmesterek továbbképzésével kapcsolatban.”

IV. A szolgáltatási tevékenység általános szabályairól szóló 2009. évi LXXVI. törvény

A törvény értelmében szolgáltatási tevékenységnek minősül „bármely önálló, üzletszerűen – rendszeresen, nyereség elérése érdekében, gazdasági kockázatvállalás mellett – végzett gazdasági tevékenység, kivéve a termelő tevékenységet és a közhasználat gyakorlását.” Szolgáltató a szolgáltató tevékenységet folytató vállalkozás.

A törvény alapelve az Európai Unióban belül a szolgáltatások szabad áramlásának biztosítása a következők garantálásával:

- a letelepedés szabadsága,
- a tevékenységi kör megválasztásának szabadsága,
- a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás szabadsága.

Bizonyos szolgáltatások nem tartoznak a törvény hatálya alá, pl. az egészségügyi szolgáltatás!

A letelepedés szabadsága

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a szolgáltatási tevékenység letelepedett vállalkozás általi megkezdéséhez, folytatásához és igénybeviteléhez nincs szükség engedélyezésre, vagy a szolgáltatási tevékenység megkezdésének a bejelentésére. Az EU államaiban honos szolgáltató a Magyar Köztársaságban honos szolgáltatókkal azonos feltételek szerint kezdheti meg és folytathatja szolgáltatási tevékenységét, és vele szemben a Magyar Köztársaságban honos szolgáltatókkal azonos követelményeket kell alkalmazni.

A tevékenységi kör megválasztásának szabadsága

Ha az adott szolgáltatási tevékenység megkezdésére és folytatására vonatkozó jogszabály eltérően nem rendelkezik, a szolgáltató szabadon választhatja meg az általa vagy más szolgáltatókkal közösen vagy azokkal kötött partnerségi megállapodás keretében folytatni kívánt szolgáltatási tevékenységek körét.

A határon átnyúló szolgáltatásnyújtás szabadsága

A határon átnyúló szolgáltatásnyújtás: a szolgáltatási tevékenység folytatása letelepedés nélkül, átmeneti vagy alkalmi jelleggel.

A valamely más EU-s államban letelepedett, ott jogszerűen szolgáltatási tevékenységet folytató szolgáltatónak nincs szüksége Magyarországon engedélyezésre, a szolgáltatási tevékenység megkezdésének a bejelentésére, vagy bármely tanúsítvány, hatósági bizonyítvány vagy igazolvány meglétére.

A szabad szolgáltatásnyújtás jogával rendelkező szolgáltatónak a Magyar Köztársaság területén végzett szolgáltatásnyújtás

tása nem korlátozható, és a jogszabályban előírt és egyéb, jogszabály alapján kötelező követelmények nem alkalmazhatók.

Az ismertetett három alapelv – a letelepedés szabadsága, a tevékenységi kör megválasztásának szabadsága, valamint a határon átnyúló szolgáltatásnyújtás szabadsága – a kártevőirtó szolgáltatás („egészségügyi gázmesteri tevékenység”) tekintetében nem érvényesül, mert a magyarországi piac – éppen a fent ismertetett, a 2009. évi LVI. törvénnyel bevezetett változások alapján – nem került megnyitásra.

V. A szolgáltatókat érintő további új kötelezettségek a 2009. évi LXXVI. törvény értelmében

2009. október 1-től a szolgáltató legkésőbb a szolgáltatásra vonatkozó szerződés megkötése előtt, de minden esetben a szolgáltatás nyújtásának megkezdése előtt, kellő időben, világos és egyértelmű módon, a **megrendelő külön kérése hiányában is** tájékoztatást kell hogy adjon az alábbiakról:

- a szolgáltató neve, jogi formája,
- székhelyének vagy telephelyének címe, ennek hiányában lakcíme, valamint az igénybe vevőkkel való rendszeres kapcsolattartásra szolgáló levelezési cím vagy egyéb elérhetőség (elektronikus levelezési cím, internetes cím, telefon- vagy telefax szám),
- hatósági nyilvántartást végző és a szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóság megnevezése és elérhetősége,
- hozzáadottértéktadó-azonosítószáma,
- általános szerződési feltételek,
- jogvita esetén a joghatóságra vagy az illetékes bíróságra vonatkozó szerződési kikötések,
- milyen jótállást vállal,
- a szolgáltatás díja,
- a szolgáltatás egyéb lényeges jellemzői, ha azok a körülményekből egyébként nem következnek.

A következő információkat – a **szolgáltató választása szerinti formában** – a megrendelő rendelkezésére kell bocsátani:

- külön kérés nélkül a megrendelőnek nyújtott egyedi tájékoztatással,
- a szerződéskötés vagy a szolgáltatásnyújtás helyén a megrendelő számára korlátozás nélkül, könnyen hozzáférhető általános tájékoztató dokumentummal,
- a szolgáltató által megadott elérhetőségen (honlapon) folyamatosan és könnyen hozzáférhető elektronikus tájékoztatóval,
- az igénybe vevők rendelkezésére bocsátott, az adott szolgáltatást részletesen ismertető, nyomtatott tájékoztató dokumentumokkal vagy egyéb kereskedelmi kommunikációval.

A szolgáltatás nyújtásának megkezdése előtt, egyértelmű módon, közölni kell a

szolgáltatásért ténylegesen fizetendő díjat vagy – ha az a szerződés megkötése előtt objektív okokból nem határozható meg – a szolgáltatás díja kiszámításának módját oly módon, hogy a fizetendő díj összege ez alapján ellenőrizhető legyen.

Panaszkezelés

A szolgáltató az általa nyújtott szolgáltatással összefüggésben az igénybe vevő (megrendelő) által közölt panaszt köteles haladéktalanul megvizsgálni és szükség szerint orvosolni, vagy ha a panasszal nem ért egyet, erről a panaszt tájékoztatni. Ha a panasz kivizsgálása nyomban nem lehetséges, erről a tényről, és a panaszra való válaszadás várható időpontjáról az igénybe vevőt haladéktalanul tájékoztatni kell. A panaszt a szolgáltató legkésőbb 30 napon belül köteles írásban megválaszolni. A panasz elutasítása esetén a szolgáltató köteles a megrendelőt írásban tájékoztatni ennek indokairól és arról, hogy panaszával – annak jellege szerint – mely hatóságnál kezdeményezhet eljárást.

VI. A kötelező továbbképzési rendszer jövője az egészségügyi kártevőirtás területén

Úgy tűnik, hogy a 2009. évi LVI. törvénnyel bevezetett friss változásokat – amelyekből a fent ismertetettek szerint pl. kimaradt a kártevőirtó szakma kötelező továbbképzési rendszerére vonatkozó szabályozás – a jogalkotó máris újragondolta. A cikk kéziratának lezárásakor folyamatban van az Országgyűlésben az egyes egészségügyi tárgyú törvények módosításáról szóló T/10977. számú törvényjavaslat vitája, amelynek 67. §-a ismét módosítaná a Kbtv. 33/A. §-át. A tervezett szabályozás a következő:

„33/A. § (1) Szolgáltatási tevékenység keretében egészségügyi kártevőirtó tevékenység az egészségügyi államigazgatási szerv engedélyével végezhető.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tevékenységre engedéllyel rendelkezőnek meg kell felelnie az e törvény felhatalmazása alapján kiadott miniszteri rendeletben meghatározott egyéb feltételeknek. Az egészségügyi államigazgatási szerv az engedély megadásával egyidejűleg nyilvántartásba veszi a szolgáltatót.

(3) Az (1) bekezdés szerinti tevékenységi körben az a természetes személy járhat el, aki a külön jogszabályban meghatározottak szerinti szakmai továbbképzési kötelezettségének eleget tett.

(4) Az egészségügyi államigazgatási szerv az egészségügyi kártevőirtó tevékenység folytatására engedéllyel rendelkezőkről nyilvántartást vezet, amely – ha az engedélyes egyéni vállalkozó – tartalmazza az engedélyes természetes személyazono-

sító adatait, továbbá a tevékenység végzésére jogosult személy természetes személyazonosító adatait. A nyilvántartásból kizárólag az e tevékenység végzésére való jogosultság igazolása céljából szolgáltatható adat.

(5) Az (1)–(3) bekezdés alkalmazásában egészségügyi kártevőirtó tevékenységnek minősül a külön jogszabályban meghatározott olyan tevékenység, amely egészségügyi kártevők irtására vagy külön jogszabályban meghatározott növényvédelmi célú kártevőirtásra irányul, és a külön jogszabály szerinti szakképesítéssel végezhető.”

A törvényjavaslat 125. § (11) bekezdés q) pontja a miniszter jogalkotási felhatalmazását is kiegészíti a szakmai továbbképzésre vonatkozó szabályok megalkotásának kötelezettségével.

A törvényjavaslat tehát az általunk korábban felvetett problématerületek közül kettőt – a kötelező továbbképzés kérdését és a törvény hatálya alá tartozó tevékenység jellegét – érinti. A továbbképzési rendszer tekintetében a Kormány álláspontja világos: kötelező továbbképzési rendszer bevezetését irányozza elő, amelynek részleteit a végrehajtási rendelet fogja tartalmazni.

A törvényjavaslat továbbá az „egészségügyi gázmesteri” tevékenység fogalom helyett az „**egészségügyi kártevőirtó**” kifejezést alkalmazza, amely általánosabb fogalomnak tekinthető, ugyanakkor felveti azt a kérdést, hogy a törvényalkotó a gázmestereket ki akarja-e hagyni a szabályozásból, hiszen olykor a „kártevőirtó” kifejezés alatt szűkebb értelemben a szakmunkás végzettségűeket értjük csak. A fenti kérdésben a törvényjavaslat indokolása adhat támpontot, amely szerint: „Tekintettel azonban arra, hogy veszélyes anyagokkal folytatott egészségügyi kártevőirtó tevékenység nem csak egészségügyi gázmesteri szakképesítéssel folytatható, szükséges az egészségügyi gázmesteri tevékenység alapvető tartalmának a törvényben való rögzítése.”

Azaz a jogalkotó a törvényjavaslat szerinti „egészségügyi kártevőirtó” fogalomba egyértelműen mind a gázmestereket, mind a szakmunkásokat beleérti. Mivel azonban a tevékenység végzéséhez szakképesítés tekintetében a fent idézett bekezdés továbbra is a külön jogszabályra utal, végső soron a törvény módosítása esetén is a megalkotandó miniszteri rendelet fog nagyon fontos kérdésekben dönteni, részletes szabályokat meghatározni.

Dr. Raffay Bálint,
Egészségügyi Minisztérium

Dr. Bajomi Dániel,

Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége
(elhangozott a MaKOSZ XIX. Országos Konferenciáján, 2009. szeptember 23-án,
Balatonfüreden)

A biocid szabályozás újabb kérdései Magyarországon és az EU-ban

A 98/8/EK Irányelvben meghatározott felülvizsgálati eljárás alapján 2009. jan. 1-vel megindult a biocid termékek engedélyezésének folyamata. A fordulónap új eljárások alkalmazását és új kötelezettségeket is jelent. A hazai jogalkotás a 38/2003 (VII.7.) ESZCSM-FVM-KVVM együttes rendelet („biocid rendelet”) őszre várható módosításával követi a változásokat, illetve az új hatóanyagok felvételét a Közösségi Jegyzékbe.

Ennek kapcsán sok félreértés tapasztalható az un. „átmeneti időszak” hosszával kapcsolatban, ezért szükséges ezt egyértelművé tenni: az „átmeneti időszak” nem egy általános érvényű konkrét dátum, vagy határnap, hanem hatóanyagonként, sőt terméktípusonként értelmezendő időszak. Ez azt jelenti, hogy minden, a felülvizsgálati programban szereplő hatóanyag, illetve az érintett terméktípus esetén addig tart, ameddig az érintett hatóanyag/terméktípus kombináció ügyében döntés nem születik a felvételtől/elutasításról.

Az EU biocid Állandó Bizottságának döntése, amelyet a Hivatalos Lapban közzétesznek 4 időpontot tartalmaz:

- döntés napja (amely napon a döntést hozták),
- közzététel napja (amikor a Hivatalos Lapban megjelenik),
- hatálybalépés napja (amikor a döntés hatályba lép),
- felvétel napja (a határozat szövegében megnevezett tényleges fordulónap).

A „felvétel napja” amely kb. 2 évvel követi a „döntés napját” a Közösségi Jegyzék (és a 38/2003 I. mellékletének) 5. oszlopában

található dátum. Tehát az adott hatóanyag/terméktípus kombináció esetében eddig tart az „átmeneti időszak”. Ez azt jelenti, hogy eddig az időpontig kell a hatóanyagot tartalmazó termékek engedély kérelmét benyújtani. Ezt követően azok a termékek, amelyekkel kapcsolatban nem nyújtottak be engedély kérelmet, tovább nem forgalmazhatók.

Fentiekre tekintettel szükséges megvizsgálni és értelmezni a „forgalomba hozatal” fogalmát is.

A 765/2008/EK (a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről) szóló rendelet 2. cikk szerint:

1. „forgalmazás”: a közösségi piacon valamely termék gazdasági tevékenység keretében történő rendelkezésre bocsátása értékesítés, fogyasztás vagy használat céljára, akár ingyenesen, akár ellenérték fejében;

2. „forgalomba hozatal”: a terméknek a közösségi piacon első alkalommal történő forgalmazása;

Továbbá a 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet 1§ (2) szerint:

c) Forgalomba hozatal: veszélyes anyag üzletszerű gazdasági tevékenység keretében – értékesítés vagy felhasználás céljára, ellenérték fejében vagy ingyenesen – **első alkalommal** történő rendelkezésre bocsátása, beleértve az Európai Gazdasági Térség területére történő behozatalt is.

Tehát a jelenlegi szabályozás megkülönbözteti az első forgalomba hozatalt a további forgalmazástól. Ennek értelmében ha egy kiskereskedő/foglalkozásszerű felhasználó a forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező, vagy jogosult gyártótól/importőrtől a határnap előtt veszi át az érintett terméket – és ezt igazolni is tudja – annak felhasználásági idején belül jogszerűen továbbadhatja, illetve felhasználhatja.

A jogszabály egy hatóanyag (és az ezt a hatóanyagot tartalmazó termékek) kivonása esetén mérlegelésre is lehetőséget ad: a **kivonás okára tekintettel** a hatóság (OTH) a készletek felhasználhatóságára, esetleges meg-

semmisítésére vonatkozóan eltérő intézkedést is tehet (38/2003 (VII.7.) 7§ (4)).

Ajánlatos tehát a forgalmazható hatóanyagok körét naprakészen ismerni. Mivel a vonatkozó EU rendelet, az 1451/2007/EK hatóanyagokat tartalmazó II. melléklete un. pozitív lista, az időközben megszületett döntések (felvétel/elutasítás) újabb rendeletekben, illetve Irányelv módosításokban jelennek meg. Ezért ezek folyamatos követése elengedhetetlen.

A „<http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>” címen a „Hivatalos Lap”, illetve az „Egyszerű keresés” pontokban a jogszabályok magyar nyelven is elérhetők, illetve rendelet szám, vagy hatóanyag megnevezés alapján kereshetők.

Milyen fontosabb változások várhatók a 38/2003 (VII.7.) ESZCSM-FVM-KVVM együttes rendeletben?

– A „felvétel napja” EU-val szinkron egységes definíciója, a melléklet 5. oszlopában szereplő dátumnak megfelelően kerül módosításra.

– A jelenlegi szabályozás szerint azonban, ha nem Magyarországon, hanem más tagállamban nyújtják be a termékengedély iránti kérelmet, az érintett terméket ki kellene vonni a hazai piacról, majd az engedélyezés után a kölcsönös elismerés rendszerében újra visszaengedni. Ezért ennek a pontnak a korrekciója is várható oly módon, hogy amennyiben a kérelem más tagállamban való benyújtásával egy időben a kérelmező szándéknyilatkozatban jelzi a kölcsönös elismerés iránti igényét, a termék a döntéshozatalig továbbra is forgalomban maradhat.

– Az átmeneti rendszer szabályozása a 3/69 rendelet hatályon kívül helyezése, illetve a fertőtlenítő szerekkel kapcsolatos jogházag miatt.

– Ideiglenes termékengedélyezés II. változat. Az Irányelv lehetővé teszi az un. „új” hatóanyagot tartalmazó készítmények ideiglenes engedélyezését, ezért ezt a lehetőséget szükséges a rendeletbe beemelni.

– A méregfelügyeleti bejelentés az OKBI felé sok félreértésre, sőt visszaélésre adott alkalmat, ezért ez úgy módosul, hogy

az engedély/regisztráció köteles termékek bejelentése csak engedély, illetve regisztráció birtokában tehető meg.

– Szükségessé vált a rendelet 10. és 11. mellékletében található bejelentőlapok módosítása. Mivel a termék bejelentő lap nem tartalmazta a hatóanyag megnevezését, az esetleges hatóanyag kivonást követően az intézkedést nehezen lehetett termékhez kapcsolni. Ezért a hatóanyag bejelentés kötelezettsége megszűnik, viszont a termék bejelentő lapon szereplő adatok köre bővül. Így pl. fel kell tüntetni a hatóanyagot (megnevezés, CAS stb.) és az összetételt is. Ez utóbbira a jogszabály által az OKBI-re rótt méregfelügyeleti nyilvántartási kötelezettség teljesítése érdekében van szükség.

– Módosul a címkeszöveg és reklámozás szabályozása is. Azon biocid termékek esetében, amelyek nem csak biocid célra használhatók és a forgalmazó nem szándékozik biocid célra forgalmazni őket, a címkeszöveg, illetve a reklám nem tartalmazhat ilyen hatásra/felhasználásra vonatkozó szöveget, illetve utalást.

Megindult a 98/8/EK Irányelv rendelettől alakításának folyamata is, amely néhány év múlva alapjaiban fogja megváltoztatni a biocid szabályozást. Ennek lényege, hogy a szabályozás közvetlenül kötelező érvényű lesz valamennyi tagállam számára, így egységesé válik az EU területén a biocid hatóanyagok és termékek engedélyezési rendszere.

A rendelet tervezet szerint lényeges új fogalmak kerülnek bevezetésre, a tagállami mellett megjelenik a központosított értékelés és engedélyezés, továbbá a rendelet hatálya alá kerülnek az in situ hatóanyagok, prekursorok, eszközök, valamint a kezelt árucikkek, de kitér az állatvédelem okán a kötelező adatmegosztás szabályozására is.

Gampe László
 Országos Kémiai Biztonsági Intézet
(Elhangzott a MaKOSZ XIX. Országos Konferenciáján, 2009. szeptember 23-án, Balatonfüreden)

HELYESBÍTÉS

a KÁRTEVŐIRTÁS című újság XVI. évfolyam 1. számában megjelent, “A Magyar Szúnyogirtók Országos Szövetsége által szervezett szakmai nap tanulságai” című publikációhoz.

A publikációban megjelentekkel kapcsolatban a Bayer-cég Environmental Science képviselője helyesbítési kérelemmel fordult a folyóirat szerkesztőségéhez. Miután a kifogásolt cikket én írtam, engedjék meg, hogy a helyesbítést az általam írt kommentárral adjuk közzé.

Maga a helyesbítés kettő kivetített dia-kép formájában a Bayer előadás keretében megtörtént a MaKOSZ konferencián 2009 szeptember 24-én, Balatonfüreden. (Piac tendenciák, Bayer tendenciák: Gerő Judit).

Első lépésben engedjék meg hogy változtatás nélkül közreadjuk a két kivetített dia-képet.

Kommentár:

Alapvetően mindkét dia kép igaz, de mint minden, sem maga a reklámozott publikáció, sem pedig a kivetített dia-képek nem adnak teljes képet a valós helyzetről. Nem is adhatnak, hiszen a cikk valójában nem erről szól (a cikk elsősorban a légi kijuttatás jövőjét, a légi kijuttatásban TERVEZETT változásokat taglalta). A reklamációban kiemelt rész, az eredeti publikációban csupán egy FELTÉTELES MÓDBAN elhangzott utalás volt, jelezve, hogy vannak más olyan változtatási TERVEK is amelyek ESETLEG (LEHET), hogy a szúnyogirtást is érintik majd a jövőben. Az első diaképen kivetített idézet nem teljes. Az általam írt publikációban a teljes szöveg így szól:

“Más jellegű, de a szúnyogirtást is érintő szabályozás LEHET az alábbi:

Az új EU növényvédőszer engedélyezési rendelet TERVEZETE többek között ...” stb.

Ennek ellenére úgy érzem köszönet illeti a Bayer szakembereit. Minden hozzáadott pontosítás helyénvaló.

Összegezve:

Mindaz nem változtat azon, hogy a szúnyogirtás jövője – az EU szabályozás tervezetek következtében – valószínűleg nagy kihívások előtt áll. És nem árt, ha olyan, nem végleges, de TERVEZETT tendenciákról is tudunk, amelyek befolyásolják, vagy befolyásolhatják a jövőt, illetve a technológiai fejlesztéseket.

Végezetül, ha már szóba került – a teljesség igénye nélkül – összefoglalom azt a 3 pontot, ahol úgy érzem az EU által TERVEZETT változtatások erősen befolyásolhatják a hazai szúnyogirtás gyakorlatát. Előrebocsátom, hogy mind a 3 említett – és ismét hangsúlyozom, jelenleg csak tervezett – változtatás szakmai szempontból erősen támadható (illetve támadott), és csak remélni lehet, hogy e tervezetek végül is tompítva, kedvezőbb formában kerülnek majd bevezetésre.

1. Kijuttatás technika:

– A légi kijuttatás tervezett (esetleges) tilalma.

2. A hatóanyagok úgynevezett veszély alapú elbírálásának tervezete (a jelenleg előtérbe helyezett kockázatbecslés helyett), és ennek következménye:

– A rendelkezésre álló vegyszerválaszték csökkenése (hatóanyag-kivonások).

– A Biocid direktívában is tervezett, úgynevezett Cut-off criteria (hatóanyag kizárási kritériumok) szigorodása (többek között azon pontosításokkal amire a Bayer helyesbítés is utal).

3. Helyettesítés elve:

Ez kimondja, hogy ha adott kártevő ellen létezik környezetvédelmi szempontból kedvezőbb termék, vagy technológia, annak le kell váltania az addigi kevésbé környezetkímélőnek ítélt terméket, illetve gyakorlatot.

(Az más kérdés, hogy számos területen ha ez a szabály – változtatás nélkül – hatályba lép, a rezisztencia kialakulásának veszélye nagymértékben fokozódik).

Dr. Horn András
a MASZOSZ elnöke

1. kép

HELYESBÍTÉS - PONTOSÍTÁS

A KÁRTEVŐIRTÁS 2009. júliusi száma:

„Az új EU növényvédő szer engedélyezési rendelet tervezete - többek között – az ún. Endocrin Disrupter hatású szerek végleges kivonását tervezi az EU-ból. Többek között a piretroidok (deltametrint tartalmazó K-Othrin) is ebbe a kategóriában tartoznak.

Következtetés:

A szúnyogirtás gyakorlatában fel kell készülni a jövőre, ne érje váratlanul és felkészületlenül a hazai szúnyogirtó társadalmat az említett rendelet. Ezt annál is inkább megtehetjük, mivel az új EU szabályozásnak eleget tevő kijuttatástechnika és engedélyezett készítmények évek óta adottak, rendelkezésre állnak, engedélyezettek és beszerezhetők.”

Bayer Environmental Science

2.kép.

A 91/414-es Növényvédő Szer Engedélyezési IRÁNYELV
NEM AZONNALI HATÁLYAL KÖTELEZŐ,
minden ország saját jogrendjébe építette be.

Ezt váltja majd 2011-től az új ENGEDÉLYEZÉSI RENDELET, ami viszont már kötelező lesz.

A kizáró kritériumoknak, amelyek alapján bizonyos hatóanyagok automatikus törölhetőnek, jelenleg még nincs tudományos meghatározása.

2014-ig kell kidolgoznia az EU illetékes hatóságainak azt a szempontrendszert, amely alapján eldől, hogy melyik hatóanyag kerül be pl. az endokrin-gátló hatóanyagok csoportjába.

MA MÉG NEM LEHET KIJELENTENI, HOGY MELYIK HATÓANYAG TARTOZIK MAJD IDE!

KÉREM A KÁRTEVŐIRTÁS KÖVETKEZŐ SZÁMÁBAN
EZT FELTÉTLENÜL HELYESBÍTENI!

Bayer Environmental Science

Együttműködési szerződés a MaKOSZ és az A.N.O.DDD között

A 2009. szeptember 23-25. között Balatonfüreden megrendezett MaKOSZ konferenciára a korábbi személyes kapcsolatok alapján meghívtam Szeles Imre kollegát, aki egyben a Román Kártevőirtó Szövetség (A.N.O.DDD) alelnöke. A meghívást előzetesen egyeztettem a MaKOSZ elnökével is. Füreden megtörtént a hivatalos diplomáciai kapcsolatfelvétel.

Az előzmények ismeretében logikus folytatás volt, hogy mi is meghívást kapunk Romániába egy ottani rendezvényre.

A meghívást követően írásos egyeztetés történt programok és az elképzelések közös nevezőre történő hozásával.

2009. november 18-19-én a Romániai Kártevőirtó Szövetség 4 fős vezetősége (akik az ország több pontjáról jöttek, elég széles szakmai körből) Marosvásárhelyen fogadta a MaKOSZ vezetőit (Dr. Bajomi Dániel, Vogronics László és Bélai Gyula) egy protokolláris megbeszélés és vacsora keretében.

Az együttműködési megállapodás részleteinek egyeztetésére november 19-én került sor, amelynek záróakkordjaként a megállapodás három nyelven (magyar – ld. mellékelve, román és angol) aláírásra került. Az együttműködési megállapodás főbb pontjai a szakmai tapasztalatok cseréje, valamint a szakképzés területén a MaKOSZ széleskörű tapasztalatainak átadása. Ez utóbbi pont első lépésként átnyújtottuk az egészségügyi kártevőirtó szakmunkás képzés

tananyagául szolgáló Jegyzetek 1-1 példányát, a CEPA „Európai Kártevőirtási Kézikönyv” magyar nyelvű változatának 3 példányát, a CIEH „A városi kártevők közegészségügyi jelentősége” 2 angol és 2 magyar nyelvű példányát, valamint néhány számot a Kártevőirtásból, illetve a Hírlevél összes példányát

Bizakodva tekintünk a sikeres jövőbeni együttműködés elé.

Bélai Gyula
Zephyr Kft.

Sorin Boaje és dr. Bajomi Dániel

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS a Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége

és az

Asociația Națională a Operatorilor DDD România

között

A Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége (MaKOSZ) és az Asociația Națională a Operatorilor DDD (A.N.O.D.D.D) vagyis a Román Országos Kártevőirtó Szövetség (továbbiakban „felek”)

Felismerve, hogy a kártevőirtási tevékenységgel kapcsolatos szakszerűségi, biztonsági, környezetvédelmi kérdések regionális, kontinentális és adott esetben globális jellegűek is lehetnek, és e problémák megoldása során a nemzetközi együttműködés nagy fontossággal bír, valamint,

Attól a meggyőződéstől vezelve, hogy a két Fél között a szakmai együttműködés kölcsönös előnyökkel jár, és elő fogja segíteni a két ország közötti baráti kapcsolatokat továbbfejlesztését, valamint,

Figyelembe véve az Európai Unió szakmai irányelveit, valamint az Európai Kártevőirtó Szövetségek Konföderációja (CEPA) erőfeszítéseit a kidolgozásra kerülő közös európai Kártevőirtási Szabvány (Professional Standard for the European Pest Management Industry), valamint az Orlandói protokollon alapuló Római protokollt,

Együtt kívánnak működni az országaikban folyó kártevőirtási, fertőtlenítési tevékenység szakszerűségének, biztonságának és minőségének javítása érdekében, és ezért

A következőkben állapodtak meg:

1.

Jelen Megállapodás célja az együttműködés kialakítása és megerősítése a MaKOSZ és az A.N.O.D.D.D között, továbbá hosszú távú szakmai és baráti kapcsolat létesítése a két fél között az egyenrangúság és a kölcsönös előnyök alapján.

2.

Jelen Megállapodás célkitűzésével összhangban a Felek elsősorban az alábbi területeken kívánnak együttműködni:

- szakmafejlesztés
- szakpolitika
- szakemberképzés

1

7.

Jelen Megállapodás nem befolyásolja a Felek egyéb két-, illetve többoldalú megállapodásaiból származó kötelezettségeit.

8.

Jelen Megállapodás értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatos vitás kérdéseket a Felek közötti közvetlen tárgyalások útján kell rendezni.

A Felek egyetértése esetén a Megállapodás kölcsönösen elfogadott Függelék formájában módosítható és kiegészíthető, amely a Megállapodás elválaszthatatlan részét képezi.

9.

A Megállapodás annak aláírásával lép hatályba, és öt évig marad hatályban. Hatálya automatikusan újabb öt éves periódusokra meghosszabbodik, amennyiben hatályának lejártát előtti három hónappal egyik Fél sem mondja fel írásban. Az Együttműködési Megállapodás hatályon kívül helyezése nem érinti a folyamatban lévő projektek befejezését és a korábban egyeztetett tevékenységek megvalósítását.

Jelen Megállapodás 6 példányban íródott: 2 magyar, 2 román és 2 angol nyelven.

Kelt: 2009. nov. 19.

Dr. Bajomi Dániel
elnök

Vogronics László
főtitkár

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ
A OPERATORILOR SI DISTRIBUTORILOR IN
DEZINSECȚIE, DECONTAMINARE SI DECONTAMINARE

A.N.O.D.D.D.

Sorin Boaje
elnök

Szeles Imre
alelnök

Radu Apostu
alelnök

3

- egyeztetés és közös fellépés (lobby) a CEPA plénumain a régiót érintő szakmai kérdésekkel kapcsolatban
- élelmiszerbiztonság
- környezet és természetvédelem
- a szakma képviselői közötti kapcsolat és együttműködés
- egyéb, kölcsönösen alkalmasnak tartott területek.

3.

Felek együttműködése jelen Megállapodás keretében az alábbi formákban valósul meg:

- vonatkozó szakmai, szakpolitikai információk és adatok cseréjével,
- szakemberek, szakmai delegációk és gyakorlatok cserélőtatásaiával,
- szemináriumok, szimpóziumok és találkozók közös szervezésével
- egyéb, kölcsönösen egyeztetett együttműködési formák.

4.

A Felek koordinátorokat jelölnek ki jelen Megállapodás végrehajtására. A koordinátorok rendszeres időközönként találkoznak a jelen együttműködés áttekintése és elősegítése céljából.

5.

A jelen Megállapodásban megfogalmazott együttműködés kereteit a résztvevő Felek anyagi és egyéb forrásai, valamint az adott országban alkalmazandó törvények és jogszabályok határozzák meg.

6.

Mindkét Fél tiszteltben tartja a másik Fél által biztosított szakmai dokumentumokra, adatokra, információkra és szabadalmakra, a szellemi tulajdonra vonatkozó felhasználási korlátozások és harmadik fél számára történő átadásra vonatkozó korlátozások feltételeit. A felek egyetértése esetén a szellemi tulajdonjogok védelmét szolgáló törvényekkel, jogszabályokkal és előírásokkal összhangban a jelen Megállapodás keretében megvalósuló együttműködés során létrejövő eredmények és információk harmadik Fél részére átadhatók.

2

1. sz. melléklet

A Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége az Együttműködési Megállapodásban foglaltaknak megfelelően, az együttműködés első lépéseként az alábbi dokumentumokat nyújtja át az Asociația Națională a Operatorilor DDD képviselőinek:

- a Confederation of European Pest Control Associations (CEPA) „Európai Kártevőirtási Kézikönyv”-ének, a MaKOSZ által magyar nyelvre lefordított és megjelentetett 3 példányát,
- „A városi kártevők közegészségügyi jelentősége” című, a Chartered Institute of Environmental Health (CIEH) összefoglalójának 2 angol nyelvű példányát, valamint a MaKOSZ által magyar nyelvre lefordított és megjelentetett 2 példányát,
- a MaKOSZ „Kártevőirtás” magazinja 2008. áprilisi, szeptemberi, decemberi, valamint 2009. júliusi számának 3-3 példányát,
- a MaKOSZ Hírlevelek (2009. április – október) 3-3 példányát (7 db),
- a MaKOSZ gondozásában megjelentetett, a magyar egészségügyi kártevőirtó szakmunkásképzésben használt alábbi jegyzetek egy-egy példányát:
 - Irtószerszer (szerzők: dr. Erdős Gyula és dr. Koncz Ágnes),
 - A gázosítószerek és a gázosítás (szerzők: dr. Erdős Gyula és dr. Koncz Ágnes),
 - Toxikológia / Munka- és környezetvédelem (szerzők: dr. Erdős Gyula és dr. Szlobodnyik Judit),
 - Az egészségügyi kártevők biológiája és a védekezés lehetőségei (szerzők: dr. Erdős Gyula, dr. Koncz Ágnes, Gálffy György)

Kelt: 2009. nov. 19.

4

cepa

HÍRLEVÉL

A CEPA 2009. június 17-én, Prágában tartotta Igazgatósági Ülését a Cseh Kártevőirtók Szövetség meghívására, ahol alkalom nyílt a Cseh Szabványosítási Intézet képviselőivel történő találkozásra. A megbeszélés során bemutatták a CEN Projektet (előző számunkban részletesen beszámoltunk a projektről), és hivatalos jóváhagyást kaptak a projekt megvalósításához.

Dr. Bajomi Dániel, az EU Direktívák rapportőre beszámolt az Európai Bizottság Biocid Direktívával kapcsolatos új dokumentumáról, az alábbiak szerint:

Az Európai Parlament 2009. március 24-i jogalkotási állásfoglalása a biocid termékek forgalomba hozataláról szóló 98/8/EK irányelvnek egyes határidők meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló javaslatról

„Attól fogva, hogy egy meglévő hatóanyagnak megtörtént az értékelése és a 98/8/EK irányelv pozitív listájára való fel-

vétele, e hatóanyag piaca harmonizáltnak tekinthető, és a hatóanyagot tartalmazó termékek forgalomba hozatalára vonatkozó átmeneti szabályok helyett az irányelv rendelkezéseit kell alkalmazni.

Jelentős a veszélye annak, hogy az átmeneti időszak vége, 2010. május 14. után a nemzeti szabályok már nem lesznek alkalmazhatók, a vonatkozó harmonizált szabályok pedig még nem lesznek elfogadva. Ezért az értékelésre kijelölt összes hatóanyag felülvizsgálata befejezésének lehetővé tétele érdekében szükségesnek mutatkozik a tízéves munkaprogram meghosszabbítása.

A felülvizsgálati program és a fennmaradó hatóanyagokra adott, kapcsolódó átmeneti időszak 2014. május 14. után még legfeljebb két évre hosszabbítható meg, és erre csak akkor kerülhet sor, ha egyértelmű jelek utalnak arra, hogy a 98/8/EK irányelv helyébe léptetni kívánt jogszabály 2014. május 14. előtt nem fog hatályba lépni.

Az adott tagállamban az említett nemzeti szabályokban biztosított adatvédelmi időszak lejártáig, de legkésőbb 2014. május 14-ig, vagy adott esetben legkésőbb addig az időpontig állnak védelem alatt, ameddig a 16. cikk (1) bekezdésében említett átmeneti időszakot a 16. cikk (2) bekezdésével összhangban meghosszabbították.”

Rob Fryatt

CEPA főtitkár

(Fordította: Németh Mária)

International Public Health Pesticides Workshop

NEW APPROACHES AND STRATEGIES FOR
DEVELOPMENT OF NEW PUBLIC HEALTH PESTICIDE TOOLS

Nemzetközi Közegészségügyi Peszticid Workshop

Az I. Nemzetközi Közegészségügyi Peszticid Workshop-ra 2009. május 19-21-én került sor Londonban (Egyesült Királyság) a Chartered Institute of Environmental Health (CIEH), azaz Környezet-egészségügyi Bejegyzett Intézetnél.

Az eseményt az amerikai

Környezetvédelmi Hivatal (Environmental Protection Agency – EPA) és a CIEH közösen szervezte az angol Egészségügyi és Biztonsági Testület, az amerikai Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség, az Interregionális Kutatási Projekt 4 (IR-4) és a CropLife International támogatásával, a

Bill és Melinda Gates Alapítvánnyal, az Amerikai Mezőgazdasági Minisztériummal, a Mezőgazdasági Kutatási Szolgálat, az Amerikai Fegyveres Erők Kártevőmentesítési Tanácsával, valamint az amerikai Betegség Ellenőrzési és Megelőzési Központokkal karöltve.

A Workshop célja az volt, hogy új megközelítéseket, eljárásokat valamint megvalósítási stratégiákat tárjon fel a közegészségügyi kártevőirtási eszközök fejlesztésében és megújításában, annak érdekében, hogy könnyen hozzáférhetőek legyenek a biztonságos, hatékony és költségkímélő irtószerek a kártevők elleni harcban és a betegségek megelőzésében.

Hatósági és nem-hatósági résztvevők, egyéb szervezetek, valamint a közegészségügyi és vektor-kártevő irtó iparágak képviselői egyeztek meg abban, hogy a közegészségügyi kártevőirtó termékek globális áttekintésében közreműködnek.

22 országból mintegy százan, irányító és közegészségügyi hatóságok, az Egészségügyi Világszervezet (WHO), a Világbank részéről, valamint a kártevőirtó ipar szakértői a következő témákat tekintették át:

- eszközök rendelkezésre állása a közegészségügyi programokban,
- lehetőségek és kilátások új eszközök kifejlesztésére,
- a jelenleg világszerte használatos szabályozási eljárások,
- a WHO Irtószér Értékelési Rendszere (WHOPES),
- a globális együttműködés lehetősége a közegészségügyi kártevőirtószerek és más mechanizmusok áttekintésében ezen irtószerek alkalmazásának előmozdítása és megkönnyítése érdekében.

A Workshop megerősítette, hogy szükséges a közegészségügyben használatos eszközök jogi szabályozásainak, valamint adat követelményeinek áttekintése és a nemzetközileg használt

különbféle rendszerek harmonizálása. Ez megkönnyítené ezeknek az eszközöknek a fejlesztését és jóváhagyását.

A résztvevők a következő lépésekben egyeztek meg, hogy elősegítsék a rendelkezésre álló megfelelő irtószerek számának növelését annak érdekében, hogy a közegészségügy világszerte jobbá váljon:

- a Workshop tartalmának és megállapításainak széles körben történő terjesztése, kezdetben a fejlődő országok szabályalkotói találkozójának összehívásával,
- egy 'próbateszt' leveleznyelése új közegészségügyi irtószerek globális áttekintésére,
- megbeszélések kezdeményezése a világ jogszabály alkotó-

ival, valamint a WHO-val a közegészségügyi irtószerekkel kapcsolatos szabályozások és adat követelmények áttekintése érdekében.

Következtetések:

A Workshop annak érdekében került megrendezésre, hogy javítsa a rendelkezésre álló biztonságos, hatékony és költségkímélő

irtószereket, amelyeket a közegészségügyi programokban világszerte használnak a betegségeket terjesztő rovarok ellen.

A Workshop eredményei ki egészítik majd a közegészségügygel kapcsolatos további nemzetközi erőfeszítéseket. A kormány és civil szervezetek, más intézmények és a közegészségügy, valamint a vektor-kártevő irtó ipar képviselői egyetértettek abban, hogy együtt fognak dolgozni a közegészségügyi kártevőirtó termékek globális felülvizsgálatában.

További részletek találhatóak a www.iphpw.org honlapon.

(Fordította: Németh Mária)

A rágcsálóirtó szerekkel szembeni rezisztenciáról

A Londonban 2009. április 22-23-án megtartott PestEx kiállítás alkalmával egy teljes szemináriumot szenteltek a rágcsálóirtó szerekkel szembeni rezisztenciának. A szeminárium elnöke, Adrian Meyer elmesélt egy Hampshire-i (U.K.) esetet, ahol is 15 hónapon keresztül, 210,5 kg irtószert került kihe-lyezésre, amelynek az eredménye gyakorlatilag nulla volt. A kérdés: vajon a rezisztencia számlájára írható-e mindez?

Mostanáig, annak a megállapítása, hogy egy patkánypopuláció rezisztens-e vagy sem, időigényes és költséges volt. Élő patkányokat kellett begyűjteni és laboratóriumi körülmények között vizsgálni. De nemrégiben mindez megváltozott. A Dr. Hans Joachim Pelz vezette kutatók csoportja Németországban áttörést ért el. Egy új és bonyolult DNS-

A Huddersfield Egyetem kutatócsoportja. Balról jobbra: Prof. Rob Smith (az alkalmazott tudományok dékánja), Ian Johnson (vezető technikus) és Dr. Dougie Clark (a Biológiai Tudományok és Élelmzésés kar vezetője).

szekvens technológia kifejlesztése után sikerült beazonosítaniuk, hogy a patkányok és az egerek genetikai kódjának melyik része hordozza azt a DNS-szekvenst vagy gént, amely megváltozik azokban a rágcsálóknak, amelyek ellenállókká válnak a véralvadást gátlókkal szemben. Így már lehetségessé vált olyan változásokat, mutációkat keresni, amelyek felelősek a rezisztencia kialakulásáért ezekben a rágcsálóknak.

Ez mind nagyon érdekes, azonban egy ott-honi kémiai felszereléssel nem valószínű, hogy bárki el tudná ezeket a vizsgálatokat végezni. Mások azonban képesek erre. Az Egyesült Királyság területén számos laboratórium hajlandó és képes elvégezni ezeket a vizsgálatokat, mérsékelt áért.

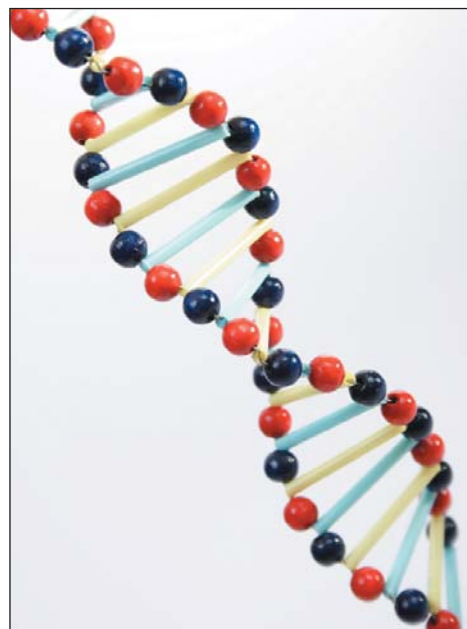
A Hampshire-ből származó kolónia patkányait megvizsgálták, és a rezisztencia világosan kimutatható. Ez a tény nagy érdeklődést

keltett a szemináriumon. Több kérdés is felmerült arra vonatkozóan, hogyan tud egy kártevőirtó szakmunkás megszervezni ilyen vizsgálatot – mit foglal magában, mit fognak az eredmények mutatni, mennyibe kerül a vizsgálat és ki végzi ezeket a teszteket?

A Pest magazin szerkesztője, Francis McKim meglátogatta Rob Smith professzort és csapatát a Huddersfield-i Egyetemen, hogy ezekre a kérdésekre választ kapjon. Ez az Egyetem az Egyesült Királyság vezető teszt központja.

Rezisztencia tesztelése – minden a génekben van

Egy patkány rezisztencia vizsgálata tudományosan bonyolult eljárás. A könnyebb érthetőség érdekében ebben a cikkben a tudományt a minimumra redukáltuk, és megpró-

a DNS kettős spirálja

báltkuk képekkel illusztrálni a szóban forgó eljárás menetét. Érdekes azonban kihangsúlyozni, hogy pontosan ugyanazt az eljárást alkalmazzák, amelyet az öröklött humán betegségek, pl. a cisztás fibrosis diagnosztizálására használnak.

De mindenekelőtt – egy csepp tudomány. Minden élő organizmust, beleértve az embert is, alapvetően azok az információk határozzák meg, amelyeket a szüleitől örökölt DNS tartalmaz. A DNS (Dezoxiribonukleinsav) egy olyan kémiai rendszer, amely kromoszómákat alkot. A kromoszóma azon darabját, amely egy bizonyos jellemzőt szab meg, mint pl. a szem színét, génnek hívjuk.

Szerkezetileg a DNS egy kettős spirál: két genetikai anyagot tartalmazó szál spirál alakban egymás köré tekeredve. Minden szál egy bázis sorozatot tartalmaz, amely négy szerves bázis (A – adenin, G – guanin, C – citozin és T – timin) egyikéből áll.

A DNS molekuláris szerkezetét úgy kell elképzelni, mint egy zipzárt (a két szál), amelynek minden fogát a négy betű egyike (A, C, G, vagy T) jelenti, és a két szemben lévő fog a két párból egyet alkot: vagy A-T, vagy G-C.

A DNS-ben lévő információt alapvetően a zipzáron végigfutó betűk sorozata határozza meg. Pl. az ACGCT sorozat más információt tartalmaz, mint az AGTCC sorozat, ugyanúgy, mint pl. a „rák” és a „kár” szavaknak is különböző a jelentése, még ha ugyanazokból a betűkből állnak is.

Egy ember jellemvonásait a DNS kódban lévő információk határozzák meg. A különbözőképpen kinéző, vagy különböző jellemvonásokkal rendelkező élő organizmusoknak a DNS-e is különböző. Erre a DNS sorozatban történő változásra mutat rá a patkányokon végzett teszt.

Ennek a kutatásnak a jelentőségét nem szabad alábecsülni: 3.000.000.000 szekvensből kell megtalálni az egyetlen eltérőt vagy – más szavakkal – egyetlen szóban kell megkeresni egy helyesírási hibát az egész bibliában.

Látja a különbséget?

Az 1. sz. ábra a Huddersfield-i kutatók által rezisztens patkányokban és egerekben azonosított számos mutáció egyikét ábrázolja. Megtalálja a különbséget a szekvens között? A bal oldali kép közepén a nyílal jelzett azt mutatja, hogy „T” bázis van jelen egy normál érzékenyséű patkányban, míg a jobb oldali képen a megfelelő helyen a nyílal

jelzett egy rezisztens patkányban „A” bázist jelez ugyanezen a helyen. Egyetlen változás a kémiai sorban rezisztenciához vezet.

Hogyan történik maga a teszt?

1. kép

Az a kártevőirtó szakmunkás, aki a rezisztencia tesztet el kívánja végeztetni, kapcsolatba lép a Huddersfield Egyetemmel, ahonnan egy ampulla tartósítószerrel kap, biztonságos csomagolásban. Ezután a kártevőirtó szakmunkás egy elpusztult patkány farkából levág egy 3-5 cm-es darabot, beleteszi a fiolába, és a rendelkezésére álló információkkal együtt visszaküldi az Egyetemre. (1. kép)

Az egyetemen kicsomagolják a mintát. (2. kép)

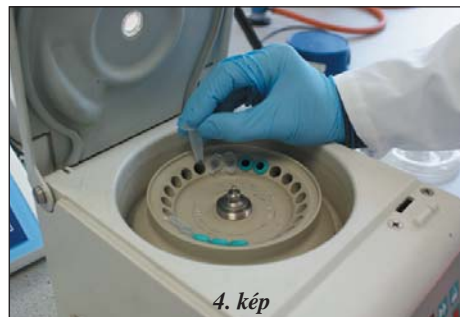
2. kép

Egy kb. 5 mm-es darabot eltávolítanak a mintából. A maradékot megtartják referenciának. (3. kép)

3. kép

Az 5 mm-es darabot előkészítik az értékeléshez, majd centrifugába teszik. Itt a prote-

4. kép

int eltávolítják, majd tisztítás után felszabadul a DNS. (4. kép)

Aztán egy PCR (polimeráz lánc-reakció) klónozásnak nevezett eljárás használatával a rezisztencia mutációkat tartalmazó gént elkülönítik és megsokszorozzák. (5. kép)

5. kép

Ezt követi a DNS szekvenciálása, amely beazonosítja a több mint 3.000 szerves bázis egymás utáni sorrendjét ebben a génben. (6. kép)

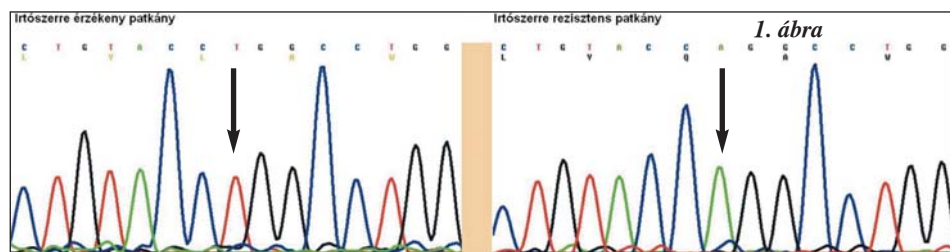
6. kép

Végül, a számítógép összehasonlítja ezt a szekvenciát a Huddersfield-i adatbankban rendelkezésre álló, irtószerre érzékeny és irtószerre rezisztens patkányokból származó DNS adatokkal. Ezzel a teszt eredményét és annak jelentőségét részletező jelentés készen áll, hogy visszaküldjék a beküldő kártevőirtó szakmunkás részére. (7. kép)

7. kép

(Megjelent a Pest (U.K.)
2009. május/júniusi számában.
Fordította: Németh Mária)

Elözönlik a budai várat a superhangyák

A Magyarországon felfedezett, superkolóniában élő hangyafaj már kijutott a kontinensről, és Angliát támadja, miközben első lelőhelyéről látszólag eltűnt. Ahol a *Lasius neglectus* feltűnik, ott más hangyafajnak nincs sok esélye, bár az invazív faj legerősebb fegyvere kétélű: ugyanaz okozhatja pusztulását, amitől egy területen egyeduralkodóvá válhat, a hangyametropolisz.

Elvileg sok milliárd hangya van a lábunk alatt, de egyet sem találunk. Az invazív kerti hangya, tudományos nevén *Lasius neglectus* van Loon, Boomsma et Andrásfalvy, 1990 óriási superkolóniákban él, több hektárnyi területre kiterjedő metropoliszokat hoz létre a föld alatt. Épp ettől különleges: a legtöbb hangyafaj királynői kirepülnek, és a bolytól távol új közösséget hoznak létre, a *Lasius neglectus* viszont helyben marad, nem ritkán több tízezer királynő él egyetlen közösségben.

A faj hamar nyomasztó többségbe kerül, az elszórtan élő hangyáknak esélyük sincs a végeláthatatlan tömegben érkező rivális *neglectus*ok ellen, a Magyarországon felfedezett faj látszólag megállíthatatlan. De csak látszólag, mert most hiába megyünk dombnak fel, hegynek le, folyóparton, erdőben, ahol pár éve hemzsegték a rovarok, ott most egyet sem találunk.

Hangyások

Tartally András, a debreceni és a koppenhágai egyetemen dolgozó magyar kutató, a faj egyik szakértője egyik követ emeli fel a másik után, de alattuk nem királynők hemzsegnek, csak mindenféle férgek, meg rovarok. Tartally András két kísérője, a szintén a koppenhágai egyetemen dolgozó Jes Soe Pedersen és Rasmus Stenbak Larsen is csak zavartan vakarják a fejüket. Pedig nincs mit szégyellni, a sztori még izgalmasabb lett, mint ahogy indult: hova tud hirtelen eltűnni a teljes városrészt elfoglaló több milliárd hangya?

Pár helybelitől próbáljuk megtudni, láttak-e mostanában hangyákat a környéken. „Persze, mi vagyunk a hangyások” – mondja az egyik. „Ha láttunk volna, már megettük volna őket” – teszi hozzá a másik, amiből kiderül, hogy nem az utóbbi pár hétben tűntek el a *neglectus*ok.

Pedig a ground zerónál állunk, itt fedezték fel az azóta Európa minden szegletébe eljutó fajt. Andrásfalvy András találta meg először a superkolóniákat építő *neglectus*t egy budatétényi faiskolában. A superkolónia mérete a kilenc-

venes évek végére elérte a két négyzetkilométert, és a terjedés nem állt meg: emberi segítséggel további területeket hódított meg a faj. A *neglectus* magától ugyan nem képes jelentős távolságokat megtenni, hiszen éppen attól speciális a faj, hogy a királynők helyben maradnak, ami évente legfeljebb húsz-harminc méteres terjeszkedést tesz lehetővé, a földlabdával azonban akárhova eljuthatnak.

A faj budapesti elterjedése

Jó példa erre a budai vár. 1988-ban bukkantak fel először, akkor még csak a Hadtörténeti Múzeum egyetlen fáján bókásztak a fajra jellemző rendezetlen sorokban a *neglectus*ok. Kis utánajárással kiderült, hogy a babérfákat a tétényi faiskolában teleltették, tehát az új közösség a régi superkolóniából nőtt ki. Bár húsz évvel ezelőtt még csak kis területet kaparintottak meg a várból, 1998-ra szinte teljesen elfoglalták, határaik öt-száz méterrel kijebb húzódtak, a kolónia területe csaknem megszakítás nélkül elért a Duna partjáig, a másik oldalon meg a Tabánig. A vár tehát elesett, a *neglectus*ok minden rivális fajt elűzték a környékről.

Elterjedt a kontinensen

A faj mára Budapest több pontján, továbbá Érden, Debrecenben, az ország számos helyén megtalálható, és ott van Belgiumban, Franciaországban, a spanyoloknál, Görögországban, sőt már Nagy-Britannia partjait is ellepték.

A folyamat mindenhol ugyanaz: egyre több hangya foglal el egyre nagyobb, összefüggő területet, és az eredeti fauna szép lassan kiszorul. Egy superkolónia az adott terület összes hangyatáplálékát feléli, a kisebb kolóniákban élő fajoknak nem marad élelem, és megküzdeni sem tudnak a túlerővel. „Amikor először láttam ezt a hangyát, egyszerűen nem tudtam elhinni, hogy ennyi egyed képes létezni ilyen kis területen” – nyilatkozta korábban Jacobus Boomsma, a koppenhágai egyetem professzora.

Kockázatos faj

Ahol azonban megmaradnak, ott nemcsak a természetes élővilágnak okoznak nehézségeket. Az embereket is zavarják a nagy számban támadó rovarok. Ugyan nem harapnak, nem csípnek, de roppant kellemetlenek tudnak lenni.

Sőt a brit megfigyelések szerint akár tüzet is okozhatnak: a *neglectus* valamiért betegesen vonzódik az elektromossághoz, jobban, mint a táplálékhoz vagy a vízhez. Előfordult például, hogy harmincezer hangyátetemet találtak egy tenyérszerű elosztódobozban. A rovarok tehát könnyen rövidzárlatot okozhatnak, ami már több egyszerű kellemetlenség-nél.

Feltéve, hogy előkerülnek. Budatétényen ugyanis nem találtunk egyetlen példányt sem. A kutatók azon gondolkodnak, hogy mi történhetett. Felmerül, hogy a száraz nyár és a meleg szeptember mélyen a föld alá űzte az elsősorban májusban látható állatokat. De a nedves Duna-part hiábavaló átvizsgálása után azt gyanítják, hogy más lehet az ok.

Megeshetett az is, hogy pont az lett a vesztük, ami az elszaporodásukat tette lehetővé. Tartally szerint „a faunaidegen fajok könnyebben szaporodnak fel, mert helyben nincs természetes ellenségük. Aztán idővel rájuk áll valami ragadozó vagy kórokozó, ami megtizedeli az állományt”. Jes Soe Pedersen is valamiféle fertőzésre gyanakszik. „A hagyományos kolóniákra is veszélyt jelentenek a betegségek, de ott az egymástól távoli bolyok biztonságban vannak. A *neglectus*ok királynői nem költöznek el, ez adja a superkolónia erejét, de fertőzés esetén az egész hangyatársadalmon végigszalad a betegség, és akár több milliárd rovarral is végezhet. Talán ez történt az első közösséggel is.”

Előkerülnek

Nagyjából egyórányi hiábavaló kutatás után aztán András megfogja egy földbe nyúló régi pvc-darab sarkát, kirántja, majd szétnyitja, és végre ráakadunk a hajdani szuperkolónia nyomaira: rengeteg királynő szalad szerteszét a dolgozókkal, a műanyagszőnyeg minden fodrában százszámra bújnak meg a rovarok. Előkerülnek a speciális berendezések, a dán kutatók elektromos hangyaporszívóval kezdik a mintavételt. „Mi tüdővel szoktuk felszívni a rovarokat a tubusba, csak a hangyasavat belélegezni elég kellemetlen, mintha tömény ecetet inhalálnál” – mondja András.

A dán kutatók begyűjtik a hangyákat meg a velük élő más rovarokat. Például az egyik múzeumbogár lárváját, ami az elpusztult neglectusokkal táplálkozik, és amit a testét fedő vastag szőr miatt a hangyák nem tudnak megtámadni. A mintákat aztán hazaviszik Dániába, és ott vizsgálják majd őket a laborokban. „Szerencsések vagyunk mi, magyar kutatók – mondja András. – Mi még gyakran járunk a természetbe, és nemcsak begyűjtjük az állatokat, hanem eredeti életközösségükben figyeljük meg őket. Nálunk ugyanis még van mit kutatni. Sokan közülünk pont azért lettek biológusok, mert volt mit megfigyelni gyerekkorunkban a réteken.”

(Magyarósi Csaba,
2009. október 17., index.hu)

Emlékeztetőül ismételtelen közöljük a Kártevőirtás XV. évfolyam 4. számában (2008 december), ugyanerről a hangyafajról megjelent cikket:

Budapestről indult az Európát letaroló hangyainvázio

A tudósok szerint a *Lasius neglectus* már a brit szigetekre is veszélyt jelent: a szuperkolóniákat létrehozó hangyafaj akadálytalanul terjed, ahol eddig megjelent, ott drasztikusan romlottak az őshonos fajok életkörülményei.

A hetvenes években rögzítették az első európai esetet, akkor találták meg a kontinensen a nulladik kolóniát, még hozzá Budapesten, írta meg a BBC. A *Lasius neglectus*, azaz az invázív kerti hangya eredeti származási helyét valahová Nyugat-Ázsiába teszik, pontos területet azonban a mai napig nem sikerült megnevezni.

A fajra jellemző, hogy óriási kolóniákban él, ha elfoglalnak egy területet, akkor tízszer, százszor annyi egyed lesz rövid időn belül azon a területen, mint az az európai fajoknál egyébként megszokott.

Hangyametropolisz

„Amikor először láttam ezt a hangyát, egyszerűen nem tudtam elhinni, hogy ennyi egyed képes létezni ilyen kis területen” – mondta el Jacobus Boomsma, a Koppenhágai Egyetem professzora.

Bár a faj képviselői külsőre hasonlítanak az őshonos hangyafajokhoz, az invázív hangyák viselkedése és társadalma egészen eltérő. A tudósok ezzel magyarázzák rendkívül sikeres hódítóhadjáratukat, mely most már egész Európán átível.

Az első, budapesti kolónia után a *Lasius neglectus* felbukkant Franciaországban, Németországban, Lengyelországban, Belgiumban, és a BBC szerint most Nagy-Britannia kapuján kopogtatnak a rovarok.

A hódítás pontos okait még keresik a tudósok, de sokak szerint a királynő viselkedése a kulcs a megoldáshoz. A *Lasius neglectus* királynői ugyanis nem hagyják el a fészket, hogy új kolóniát alapítsanak, hanem helyben maradnak, így utódaikkal a meglévő állományt növelik. Az ilyen viselkedésnek ugyan hosszútávon áldozatul eshet a genetikai sokszínűség, a tapasztalatok szerint azonban harminc évet vizsgálva alapot adhat a sikeres terjeszkedéshez.

A kirepülő királynő ugyanis nem feltétlenül talál hímet a párzáshoz, a kolóniában maradó egyednek azonban nem lehet ilyen problémája. Ráadásul egyre több királynő születik, így egyre több járatos alakul ki, rövid időn belül meg létrejön a hangyametropolisz, amit a tudósok szuperkolóniának hívnak.

Agresszív faj, de nem úgy

A téma egyik szakértője szerint elsősorban az ember tehető felelőssé a *Lasius neglectus* elterjedéséért. Dr. Tartally András a Debreceni Egyetemen ebből a fajból írta diplomamunkáját, jelenleg a Szent István Egyetemen tanít, és továbbra is az invázív hangyákat kutatja.

Mint az Indexnek elmondta, sajátos társadalma miatt ez a faj magától nem terjedne el nagy távolságokra, hiszen éppen attól nőnek óriásira a kolóniák, hogy helyben maradnak a királynők. Az európai térnyerés főként az embernek köszönhető, a faj gyeptéglákon, földlabdákban, faiskolák közreműködésével terjed, sőt, kialakulásának is köze lehet az emberi ténykedéshez.

Tartally szerint agresszív fajról van szó, de nem abban az értelemben, hogy gyakran kerül összetűzésbe más rovarokkal, a kifejezés a terjeszkedésre vonatkozik.

Ahol ugyanis a *Lasius neglectus* megjelenik, ott esélytelenné válnak a rivális hangyafajok, így például a Magyarországon őshonos közösségekre is drasztikus hatással volt az invázív faj megjelenése.

A hagyományos kolóniák ugyanis nagyobb távolságokra élnek egymástól, köztük rendszerint a senki földje húzódik, ahol ha találkoznak a hangyák, megküzdnek, de alapvetően egymástól függetlenül élnek. Egy szuperkolónia azonban az adott terület összes táplálékát felhasználja, a kisebb kolóniákban élő fajoknak így nem marad élelem, és megküzdeni sem tudnak a túlerővel.

Tartally szerint a *Lasius neglectus* térnyerése előbb-utóbb az emberekre is hatással lehet, hiszen ha a ház mellett tízszeres-százszoros számban jelennek meg a hangyák, az előbb-utóbb több lesz egyszerű kellemetlenségnél.

Európára azonban nem csak a Magyarországon felfedezett hangyafaj jelent veszélyt: a nyugati partokat egy argentin, szintén szuperkolóniákban élő faj szállta meg. Ez az 1900-as években került a kontinensre, mostanra már megszállta Spanyolország, Dél-Franciaország és Nyugat-Olaszország partjait, Európa többi része csak azért maradt érintetlen, mert az argentin rovar nem bírja a hideget.

Csak idő kérdése, hogy a két invázív faj mikor találkozik egymással, és mivel a *Lasius neglectus*ra nincs hatással a hűvös éghajlat, a tudósok szerint a skandináv államoknak is hozzá kell szokniuk a gondolatához, hogy ők sincsenek biztonságban.

index.hu, 2008. december 02.

KONFERENCIA ELŐZETES

Első Európai Termesz Konferencia Párizsban

Első alkalommal kerül megrendezésre az európai kártevő-mentesítő ipar történetében egy nemzetközi konferencia, amelynek egyetlen témája a termeszek elleni védekezés. Kutatók, a szolgáltató ipart képviselők, termékelőállítók és forgalmazók találkoznak majd, hogy kicseréljék tapasztalataikat, és meghallgassák a nemzetközi előadókat.

Rod Parker (AIS, London) a termeszekkel kapcsolatos globális piacról fog előadást tartani, Rob Fryatt (Xenex Associates, U.K.) a piac fejlődéséről beszél majd rövid előrejelzést adva a jövőre vonatkozóan, Marc Jaquel (FCBA Institut Technologique, Franciaország) pedig a francia piacra kifejlesztett termékekről ad majd áttekintést. Az amerikai piacról Dr. Ted Granovsky, az ázsiaiáról pedig Raja Mahendran tart ismertetőt, míg Peter May (BioProspect, Ausztrália) a bio-pesticidekről tart majd előadást. Végezetül, Serge Simon (Edialux) válaszol majd arra, hogy várhatóan hogyan fejlődik a jövőben a franciaországi termesz piac.

Az egynapos konferenciára **2010 február 4-én**, a párizsi Novotelben kerül sor. Az eseményt a PestBusiness.com szervezi, egyedüli és kizárólagos szponzora az Edialux (Franciaország). A konferencián angol/francia szinkrontolmácsolás fog rendelkezésre állni. További információ a www.PestBusiness.com oldalon található, illetve kérhető a jilly@pestbusiness.com e-mail címen. Regisztrálni szintén a www.PestBusiness.com, illetve a www.edialux.fr weboldalon keresztül lehet.

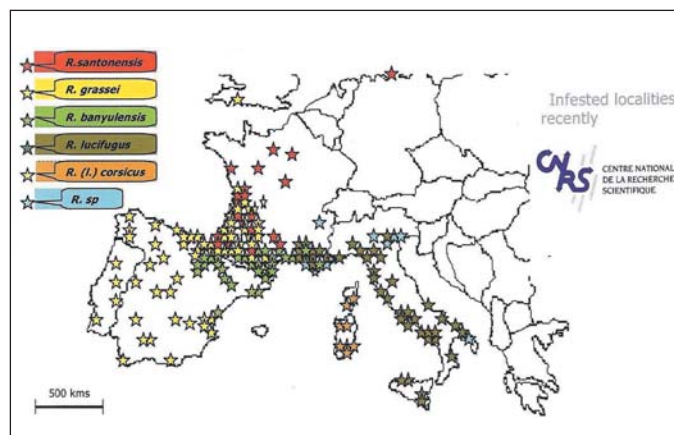
Az International Pest Control újság 2009. szeptember/októberi számában részletesebben is írt a készülő konferenciáról. Ebből a cikkből idézünk most:

A termesz irtás a globális kártevőirtási ipar legnagyobb szegmense. A piac értékét világszerte mintegy 8000 millió USD-ra becsülik. A folyékony és csalétek típusú formulációkkal történő kezelések mellett egyre nagyobb teret kapnak a termeszek felderítésében a fizikai eljárások és termesz észlelő termékek. A legnagyobb piacok az USA, Japán és Ausztrália, míg Európában tíz évvel ezelőttig a termeszirtási piac korlátozott volt. A probléma felismerése és a klímaváltozás azonban mind a tudatosságot, mind a kezelések fontosságát növeli.

Az európai piac sok éven át majdnem teljesen dél-nyugat Franciaországra korlátozódott, mostanra azonban a problémás terület minden irányban terjeszkedik: északon egészen Párizsig, délre Spanyolországig és keletre Olaszországig. Ez a növekedés maga után vonja a Dél-Európai piacra kifejlesztett, törzskönyvezett és bevezetett termékek, illetve technológiák számának növekedését.

Az alábbi ábra a különféle termeszfajokkal a közelmúltban fertőzött területeket mutatja be:

(Fordította: Németh Mária)

HÍREK A HAZAI SAJTÓBÓL

2009. március 31., hvg.hu

Afrikai patkány szagolja ki a brit bombákat

Cornwallban idomítják az első bombaszagoló afrikai patkányt. Míg Mozambikban harminc hasonló állat dolgozik a taposóaknak megtalálásában, addig a szigetországban még nem volt erre példa. Igaz, a Telegraph értesülései szerint nem is jellemző a terroristákra, hogy Angliában taposóaknával támadjanak célpontokra.

A patkányok idomítása öthetes korukban kezdődik, miután kiemelték őket az alomból. A tréningek elkezdik szoktatni az állatokat a világhoz, látványoknak, hangoknak, különféle ingereknek teszik ki őket, nedves fűvön futtatják, kocsikban viszik őket körbe városi környezetben, emberek közelében kell lenniük, írja a Telegraph. Mindezek után ételjutalomért cserébe megtanítják nekik, milyen a taposóaknával borításának a szaga.

Egy képzett patkány fél óra alatt körülbelül 100 négyzetmétert képes átvizsgálni, ami egy jól képzett felderítő em-

bernek két napjába kerülne. A hozzávetőlegesen 75 centis, közel másfél kilós patkányok méretükből adódóan nem indítják be a taposóaknákat, ha elfutnak felettük, így ideális bomba- és aknakeresők. A cornwalli Porfell Wildlife Park képzője, Wendy Winstanley szerint a patkányok a közhi-delemtől eltérően intelligens állatok, és szaglásuk jobb a kutyákénál.

HÍREK A HAZAI SAJTÓBÓL

2009. szeptember 2., NépszabadságOnLine

Szúnyogúzó trükk a gyümölcsösből

A nyugat-nílusi lázat terjesztő egyik szúnyogfaj (Culex quinquefasciatus)

a hazánkban is megbetegedéseket okozó nyugat-nílusi vírus) bukkan fel Európában és Észak-Amerikában.

Hogy milyen módszerekkel találják meg a szúnyogok áldozataikat, azt pontosan még ma sem tudjuk, az azonban bizonyos, hogy az emberek és állatok által kilélegzett széndioxidnak szerepe van a dologban. A gáz a rovarok egymás közötti kommunikációjában is fontos feladathoz jut: a gyümölcslegyek széndioxidot fejlesztenek, ha baj éri őket, menekülésre készítve a többieket. A Riverside Egyetem tudósait az készítette töprengésre, hogy a gyümölcslegyek által kifejezetten kedvelt érett, illetve erjedő gyümölcsökből is nagy mennyiségű széndioxid szabadul fel, ám ott mégsem lép fel a menekülési reakció. Kell tehát lennie egy (vagy több) anyagnak a gyümölcsök anyagában, ami elnyomja a riasztó gáz illatát. Hosszas kísérletezgetéssel el is különítették két illatanyagot, a hexanolt és a diacetilt (2,3-butándion). Ezek a vegyületek a verejtékben is előfordulnak, de egyedileg eltérő koncentrációban - talán ez lehet az egyik magyarázata, hogy egyeseket láthatóan kedvelnek, míg másokat elkerülnek a szúnyogok.)

Az egyetem máris szabadalmaztatta az ötletet, a két, fil-lérékért előállítható anyag ugyanis a jövőben új, hatékony és olcsó, szúnyogcsípés elleni szer alapja lehet. Egy ilyen készítmény nemcsak a fejlődő országok maláriától sújtott lakosságán segíthetne, hanem a mérsékelt égöv gazdag államaiban is biztos piacra találta. Az utóbbi térségben ugyanis a kilencvenes évek vége óta egyre több, szúnyogok által terjesztett fertőző betegség jelenik meg, és az ismert szúnyogriasztók láthatóan nem bírnak az új invázióval. Az említett kórokozók közül az egyik legismertebb, a Nature cikkében is szereplő nyugat-nílusi vírus a hetvenes évek óta bizonyíthatóan jelen van Magyarországon, tünetekkel járó megbetegedéseket azonban csak 2003 óta okoz (2007-től emberekben is). Ezt a vírust - Bakonyi Tamás, a Szent István Egyetem virológusa szerint - Amerikában legalább negyvenféle szúnyog, sőt esetenként kullancs is terjeszti, így valószínű, hogy Magyarországon is több szúnyogfajhoz köthető. Az ismert terjesztők a nyár közepétől ősziig rajzó szúnyogok, amelyek a leggyakrabban madarak vérére szívják.

A magyar helyzet érdekessége, hogy idehaza - a többi európai országtól eltérően - a vírus afrikai genetikai vonala

fertőz, amelyet vélhetően a vonuló madarak hoztak magukkal. A legtöbb fertőzés, illetve kisebb kiterjedésű járvány éppen ősz elejére esik, amikor a vonulók elrepülnek dél felé, és az itt maradó szúnyogok olykor kénytelenek emlős állatokra, illetve emberekre fanyalodni.

Kezdetben az Alföld déli, keleti részén bukkant fel a betegség, tavaly azonban robbanásszerűen az egész országban (sőt Ausztria keleti felében is) elterjedt. A vírus emberekben enyhébb esetben influenzaszerű tüneteket okoz, a súlyosabb fertőzések következménye agyhártya-, illetve agyvelőgyulladás lehet (idehaza eddig az összes beteg meggyógyult). A felgyorsult terjedést a kutatók Bakonyi Tamás szerint többnyire a felmelegedés számlájára írják: hogy egy beteg állat vérével a szúnyogba került vírus ott mennyi idő alatt szaporodik el, az erősen függ az átlaghőmérséklettől. A hús helyett harminc foknál az egyébként több hetet igénylő folyamat pár nap alatt lezajlik, lerövidítve a fertőzési ciklust.

Hogy a kockázatokat csökkentő új szúnyogriasztó szer mikorra készülhet el, arról nem ír a Nature. Mivel azonban ismert, könnyen gyártható és ártalmatlan összetevőkről van szó, elképzelhető, hogy már egy-két éven belül.

2009. július 24., www.estihirlap.hu

Patkányok harapták halálra a babát!

A szörnyű esetek az Amerikai Egyesült Államokban történtek, ahol egyes államokat elleptek a rágcsálók. Ohio államban három embert vádolnak kiskorúak veszélyeztetésével, miután egy hathetes babát többször megharaptak az állatok, és emiatt elvesztette két lábujját.

A Louisiana állambeli kisbaba pedig azután vérzett el, hogy több száz rágcsáló támadt rá kiságyában. Mire a mentők kiértek, az ordító apát az utcán találták: a családfő később azt mondta, nem hallották a három hónapos gyermeket sírni.

A szomszédok azt állítják, hogy a gyerek mindig ápolt és vidám volt, és az apa épp nemrég állított fel csapdákat a patkányoknak a házban és az épület körül.

2009. szeptember 15., Borsod Online

Vaspondró-invázió Krasznokvajdán

Krasznokvajda - Férges ellen küzdenek a Borsod megyei Krasznokvajdán. Az úgynevezett vaspondrók okoznak gondot a faluban. Amikor leszáll az este, milliószámra lepik el a kerteket és a házakat.

Bár ezek az állatok nem bántanak, kellemetlen a szaguk, és a helyiek szerint undorítóak. Bár az önkormányzat eddig 100 ezer forintot fizetett ki az irtásért egy cégnek, a vegyszerek szinte semmit nem használtak.

Vödörnyi férget sepertek össze több háznál hétfő reggel. Az úgynevezett vaspondrók éjjel elárasztják az udvarokat, és nappal is jól látszanak. Szellőztetni nem lehet, mert a pondrók a lakásba is bemennek.

A helyiek alig alszanak, egy édesanya azt mondta a Független Hírügynökség tudósítójának, hogy éjjel felváltva fi-

HÍREK A HAZAI SAJTÓBÓL

gyelik férjével az alvó gyerekeiket, ne másszanak rájuk a pondrók. Egy portánál vizes-árkot készítettek, abban bízva, hogy az csapdába ejti az állatokat, és így nem jutnak el a házhoz. A találmány egyelőre nem vált be.

A faluban egy hete végeztek vegyszeres irtást, amely csaknem hatástalan volt. Az irtásért az önkormányzat több mint százezer forintot fizetett ki. Krasznokvajda alpolgármestere, Csizmadia Károly a Független Hírügynökségnek elmondta, a halmozottan hátrányos helyzetű önkormányzatnak az éves költségvetésébe nem volt betervezve az irtás, így nagy terhet rótt rájuk.

A vaspondró nem rovar, így rovarirtóval nem is hatásos az irtásuk, ezt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság munkatársa, Gyulai Péter mondta el a Független Hírügynökségnek. A különböző szerek három-négy napra riasztják el őket. Az igazgatóságra évről évre egyre több bejelentés érkezik vaspondró-invázióról ilyenkor ősszel. Az emberre ártalmatlan, allergiát nem okozó állatok a szakemberek szerint a falvak szélén lévő, illegális személtelakókban szaporodnak el. Egyébként hasznosak, lebontják a szerves anyagokat. A nedves-hűvös, sötét helyeket kedvelő vaspondrók legkésőbb a fagyok beálltakor tűnnek el.

2009. október 01., Borsod Online

Vigyázat!

Csaló rovarirtók Miskolcon!

Miskolc - A címben jelzett felhívással több fénymásolt papírt is kiragasztottak egy kft. nevében a miskolci avasi lakótelepen, ám a rendőrségre „rovarirtós” bejelentés eddig nem érkezett.

„K... J... és T... V... néven csaló rovarirtók járnak a ... Kft. megrendelőit! Cégünk kizárólag a kiértesített időpontban

VIGYÁZAT
CSALÓ ROVARIRTÓK

K... és T... néven CSALÓ rovarirtók járnak a ... Kft. megrendelőit!

Cégünk kizárólag a kiértesített időpontban dolgozik !!

Ismeretlen eredetű rovar irtószerrel akár **MÉRGEZÉST** is okozhatnak!!

Kérjük Önöket, hogy a CSALÓ rovarirtókat a saját érdekükben **NE** engedjék be a lakásukba!

Tisztelettel: ... Kft. Vezetősége

dolgozik! Ismeretlen eredetű rovarirtószerrel akár mérgezést is okozhatnak! Kérjük Önöket, hogy a csaló rovarirtókat a saját érdekükben ne engedjék be a lakásukba! Tisztelettel: ... Kft. vezetősége” - áll a lépcsőházakban kiragasztott fénymásolt papírokon.

Nincs bejelentés

„Eddig nem érkezett csaló rovarirtókkal, és egyáltalán rovarirtással kapcsolatos bejelentés hozzánk, így nem is folytatunk nyomozást hasonló ügyben sem.” - jelentette ki érdeklődésünkre Dobi Tamás, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Kommunikációs Irodájának munkatársa.

A felhívást aláíró cég egyébként Dunaújvárosban van bejegyezve, és főtevékenysége a takarítás.

2009. október 21., hvg.hu

Idősek életét mentheti meg a világ legokosabb patkánya

Amerikai és kínai tudósok közös kutatásának eredménye Hobbie-J, a világ legokosabb patkánya. Az állatban egy olyan gén működését javították fel, ami az idegsejtek kommunikációjáért felelős – írja a Physorg tudományos híroldal.

Ugyanezen kutatók már egy évtizedre visszamenő kísérletükre tekintenek vissza, akkor ugyanis egy Doogie nevű egérrel végeztek hasonló kutatásokat. A NR2B gén az idegsejtek pórusainak működését szabályozza, ennek növelésével pedig fokozni lehet a patkány agyának működési sebességét - Doogie után Hobbie-J, egy kínai képregény-könyvből nevet kapott szuperpatkány is alátámasztja ezt az elképzelést.

Az állat az átlagosnál háromszor hosszabb ideig volt képes emlékezni azokra a játékokra, amelyekkel foglalkozott, valamint olyan komplex dolgokra is emlékezett, hogy az útvesztőkben mely útvonalon jutott el a jutalomhoz. A kutatók remélik, hogy az elkövetkező hónapokban és években felfedezéseiknek köszönhetően olyan gyógyszerek készülhetnek, amelyek az NR2B működését fokozzák a szervezetben.

A fokozott génműködés hatására a patkány ugyanis nem csupán megtartotta jó memóriáját, hanem a kísérletek közben az is kiderült: a természetben univerzális memóriajavítóról beszélünk, amely nem csupán az egerekben és a patkányokban, hanem az emberekben is működik. Az Alzheimer-kór és a hozzá hasonló betegségek hatását könnyedén lehetne ilyen típusú gyógyszerekkel ellensúlyozni, egy betegségben nem szenvedő ember a gyógyszer szedését követően pedig elméletileg, mondják a kutatók, gyorsabb agyműködésre tehetne szert, igaz, az emberi faj így sem tudná varázsütésre túllépni saját intelligenciájának határait.

HÍREK A NEMZETKÖZI SAJTÓBÓL

International Pest Control – July/August 2009.

A szúnyogok terjesztik a rovarirtószert saját lárváik ellen

Van rá mód, hogy a szúnyogok elpusztítsák saját le-származottaikat? A legújabb kutatások azt sugallják, a válasz: igen.

A dengue-láz vírusának terjesztéséért felelős *Aedes aegypti* szúnyog irtása nem könnyű. Ennek az az oka, hogy mint más szúnyogok lárvái is, fejlődésük korai szakasza a vízben történik. A felnőtt szúnyogok visszatérnek a vizekhez, hogy lerakják petéiket, ezzel folytatva életciklusuk körforgását. Ezek az élőhelyek az elsődleges célterületek a szúnyogok és az általuk terjesztett betegségek visszaszorítása szempontjából, de a potenciális tenyészhelyek rejtettsége és nagy száma nehézkessé, időigényessé és költségessé teszik a kezeléseket.

Egy kutatókból álló csoportnak – amelyet Gregor J. Devine vezet – a Rothamsted-i Kutatóközpontból, amely az egyesült-királysági Biotechnológiai és Biológiai Tudományok Kutató Tanácsa (Bitechnology and Biological Sciences Research Council) egyik intézménye, a perui Amazonas-menti egészségügyi hatósággal együttműködve azonban, más ötlete támadt: miért nem végeztetjük el ezt a munkát a szúnyogokkal? Új úton indultak el a szúnyogok megfékezése területén. Laboratóriumi tanulmányokra építve, amelyek igazolták, hogy a felnőtt szúnyogok képesek felszedni és továbbadni az irtószert, Devine és kollégái szabadföldi kísérleteket végeztek Iquitos-ban (Peru), pyriproxyfen hatóanyaggal, amely elpusztítja a lárvákat, de ártalmatlan a kifejlett szúnyogokra (és – az alkalmazott mennyiségben – az emberekre is).

Miután emberi vérről táplálkozott, a nőtény *A. aegypti* egy sötét, párás helyet keres, ahol megpihen, amíg a peték fejlődnek, majd vizet keres, hogy lerakja a petéket. Ezt a gyakorlatot kihasználva Dr. Devine és csoportja ún. „terjesztési állomásokat” hoztak létre, pyriproxyfenel beszórt sötét, nedves textildarabokat helyezve ki sűr-

emlékek sarkaiba és repedéseibe egy temetőben. Amikor a nőtény szúnyog megpihent egy ilyen textildarabon, lábára irtószert rakódott, majd leszóródott onnan, amikor ismét leszállt egy tenyészőhelyen. Az eredmények azt mutatták, hogy a temetőbe kihelyezett „állomások” mindössze 3 százaléka elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a közvetlen közelben lévő majdnem összes tenyészőhelyet lefedje, 98 %-os lárvamortalitást okozva.

A kifejlett szúnyog közvetítőként történő használata a lárvairtószert precíz célbajuttatását eredményezi: minél népszerűbb a szúnyogok számára a tenyészőhely annál több mennyiségű irtószert kerül átadásra és annál hatékonyabb lesz az irtás.

Ez a technika valóban újszerű és szokatlan, és azonnal kivitelezhető. Az Ifakara-i (Tanzánia) Egészségügyi Intézet egyik kutatója kidolgozta az eljárás matematikai modelljét, hogy megvizsgálja, hogyan használhatná a perui csoport az eljárást a maláriát és a fonálféreg betegséget (filariasis) terjesztő szúnyogfajok ellen is.

**International Pest Control –
September/October 2009.**

Naprakészen a piretrum hiányáról

A piretrum rovarirtószert 2008-as hiánya 2009-ben is folytatódni fog – ez a véleménye Dave Muellernek (Insects Limited, USA). Vagyis, ez a többnyire Kenyában és Tanzániában előfor-

Anacyclus pyrethrum

duló természetes növényi rovarirtószert, amelyet krizantém-fajtákból nyernek ki, kevés lesz és drága.

Különböző koncentrációjú piretrum létezik, a 0.2 %-os légysírtó spray-től a kettős szinergénst tartalmazó, 3.0 %-os, malmokban és

élelmiszerfeldolgozó egységekben használatos felhasználásra kész permetező szerig. A piretrum többféle célra alkalmazható élelmiszeripari egységekben, raktárakban és otthonokban.

Francisco Manzano (MGK, USA) kijelentette: „2010-ben már több piretrum fog rendelkezésre állni. Kelet-Afrikában 40.000 farmer kezdi meg ennek a természetes rovarölőnek a termelését a szerződéses területeken. Az ültetéstől az első virágok betakarításáig mintegy 18 hónap telik el. 2-3 új virágzási ciklus fog majd lezajlani, mielőtt szükségessé válik a virágok újraültetése.”

HÍREK A NEMZETKÖZI SAJTÓBÓL

A természetes pyrethrum hiányát a Kenyában – ahol a legtöbb piretrum föld található – bekövetkezett politikai felfordulás váltotta ki. Kenyában több mint 700.000 ember foglalkozott a kormány által ellenőrzött piretrum termeléssel. A 2007-ben bekövetkezett politikai nehézségek következményeként a piretrum termesztő farmereket nem fizette ki a kenyai kormány, és a farmerek a túlélés érdekében kénytelenek voltak élelemtermelésre áttérni, így a piretrum földeket nem művelték.

BBC News, 2009. szeptember 08.

Óriáspatkányt találtak az „elveszett vulkánban”

Az óriás patkány egy újabb fajtát találták meg Pápua Új Guinea dzsungelének mélyében

A patkány, amely nem fél az emberektől, mintegy 82 cm hosszú, a legnagyobb a világon ismert óriás patkányok között.

A teremtményt, amelyet hivatalosan még nem írtak le, a BBC forgatócsoportja fedezte fel, akik éppen „A Vulkán elveszett földje” című programot forgatták. A csapat már számos egzotikus állatot talált. A patkány valószínűleg – mint más egzotikus fajok is – a Mount Bosavi kráterében él, sehol másutt.

„Ez egyike a világ legnagyobb óriás patkányainak. Igazi patkány, ugyanaz a típus, amelyet a városi csatornában találhatunk.” – mondja Dr. Kristofer Helgen, a Smithsonian National Museum emlősszakértője, aki szintén a BBC forgatócsoportjával tartott.

Először infravörös kamera rögzítette az óriás patkányt, majd sikerült elfogniuk egy példányt, amely 82 cm volt a orrától a farkáig, és mintegy 1.5 kg-ot nyomott. Ezüstös-barna, vastag, hosszú szőr fedi, amely a tudósok szerint segíthet túlélni a nedves és hideg körülményeket, amelyek a vulkán kráterében uralkodnak. A patkányt több mint 1.000 méter tengerszint feletti magasságban találták. Az első vizsgálatok szerint a patkány a Mallomys nemzetségbe tartozik, amelyhez egy maréknyi rendkívüli méretű faj tartozik. Előzetesen a Bosavi gyapjas patkány nevet kapta, a tudományos nevére még nem született megegyezés.

Pest (U.K.) 2009. július/augusztusi száma

A Rentokil 24 millió angol font értékű szerződést nyert Líbiában

Postai irányítószámok és utcacímek: rájuk sem gondolunk. Ám ha a műholdas navigációra gondolunk, egyre

inkább függővé válunk tőlük. De képzeljük el azt a logisztikai kihívást, amit 150.000 darab patkányetető láda kihelyezése és monitorozása jelent irányítószámokra vagy pontos utcanevekre történő hivatkozás nélkül... hogyan követhető ez nyomon?

Pontosan ezzel a problémával néz szembe Richard Jones, a Rentokil ügyvezetője, Líbiában. Egy 32 fős csoporttal dolgozik, akik Tripoliban, Benghaziban és Misratah-ban próbálják megoldani három év alatt a patkányok által okozott krónikus problémát. Az etető ládákat elsődlegesen arra használják, hogy megfigyeljék a patkányok aktivitását és mérjék a hatékonyságot. Gél,

porozószer, gázt, patkánylyuk csalétkézést, csatorna csalétkézést, ragasztós csapdákat egyaránt használnak.

„A logisztikai problémák megoldása érdekében kifejlesztettünk egy kétnyelvű PDA szoftvert GPS-szel. A technológia egy adatbázishoz kapcsolódik a Google Earth-on keresztül.”

A Rentokil már fel is állított egy átfogó képzési programot, amely az Angol Kártevőirtó Szövetség (British Pest Control Association – BPCA) szabványa szerint folyik, és mind elméleti, mind gyakorlati elemeket magában foglal. Ezzel párhuzamosan folyik egy 12 hetes intenzív angol nyelvtanfolyam is. A Kadhafi ezredes által vezetett állam azután hívta meg a Rentokilt, hogy a patkánypopuláció száma riasztóan megnőtt, ezzel megnövelve a közegészségügyi problémák számát is.

A szokásos leptospirozis, valamint a Salmonella typharium, az Easinophilic meningitis és a patkányharpás által okozott láz mellett Líbia a bársonylégy által okozott sajátságos problémával is küzd. Ez a leshmaniasis vektora, amely komoly betegség Észak-Afrikában és a Közép-Keleten.

A bársonylégy a „homoki pockon” (Psammomys obesus ld. kép fent) él, és ez újabb kihívást jelent. Mivel ez a pocok csakis egy cserjefélével, az ún „sóbokorral” táplálkozik (mint a neve is mutatja, ez a cserje szikes talajon

HÍREK A NEMZETKÖZI SAJTÓBÓL

nő), az antikoaguláns bejuttatása a szervezetükbe elég nehéz. „Még ha sikeresen használható is a porozási technika, jól fejlett immunrendszerük miatt nem igazán van hatása ezekre a pockokra. Az egyetlen igazi megoldás a Phostoxin-os kezelés, de ez bonyolult, mivel a rágcsálók vackai nagyon száraz és homokos területeken találhatók.

A másik probléma, amely sok éves eltűnése után nemrégiben ismét felütötte a fejét, a bubópestis. Első áldozatát a Tobruk területen szedte. A legproblémásabb faj a vándorpatkány (*Rattus norvegicus*) de a Rentokil a házi patkánnyal (*Rattus rattus*) is foglalkozik. Minden szakember egy 1 km x 1 km-es területen dolgozik, és mind-egyikük naponta 100 döglött vándorpatkányt gyűjt be.

Mivel Líbiában nem áll rendelkezésre információ a rezisztenciára vonatkozóan, a Rentokil elővigyázatosságból a Reading Egyetemmel (Egyesült Királyság) DNS vizsgálatot végeztet a három városból származó egyedeken. „Így megbizonyosodhatunk afelől, hogy a termékek, amiket használunk – bromadiolon, difenakum, Phostoxin – hatásosak.” mondta Richard Jones.

A másik nagy kihívás, hogy a kormány, valamint a helyi hatóságok és intézmények, pl. iskolák, kórházak, mecsetek, szakszervezetek és a rendőrség szélesebb ismeretekkel rendelkezzenek a patkányok által okozott veszélyekről.

Ez a munka magában foglalja a megfelelő kártevőirtás szabályozásért (pl. a csak professzionális felhasználású termékek lakosság számára történő árusításának korlátozása), a hatékonyabb hulladékhasznosításért és több környezet-egészségügyi ellenőrzésért folytatott lobbizást. A lakossággal meg kell ismertetni a patkányok által okozott kockázatokat, valamint el kell érni, hogy ne rongálják meg vagy lopják el az etetőládákat.

„Ugyan még korai stádiumban vagyunk, de meggyőződésünk, hogy jelentősen csökkenteni tudjuk a patkánypopulációt a következő hónapok és évek során, mondta Richard Jones. Jólesik látni, milyen lelkes a népesség. Nyilvánvalóan szeretnék megoldani a kártevő problémát és buzgón segítenek bennünket.”

(A cikkeket fordította: Németh Mária)

TISZTELT LEENDŐ HIRDETŐNK!

2010-ben is változatlan áron várjuk hirdetéseiket újságunkban történő megjelentetésére, fekete-fehér és színes nyomtatásban is. Érdeklődésük esetén készséggel állunk rendelkezésükre az alábbi elérhetőségek bármelyikén:

Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége

Ügyintéző: Németh Mária

1107 Budapest, Szállás u. 6.

Tel.: 06-1- 432-0402, Fax: 06-1- 432-0401

E-mail: igazgato@babolna-bio.com

Tájékoztatásul közöljük hirdetési árainkat (az árak ÁFA nélkül értendők):

Fekete-fehér:

Hátsó borító, A4-es:	80.000 Ft
Belső oldal, A4-es:	60.000 Ft
Fél oldal:	42.000 Ft
Negyed oldal:	24.000 Ft

Színes:

Hátsó borító, A4-es:	110.000 Ft
Belső oldal, A4-es:	80.000 Ft
Fél oldal:	50.000 Ft
Negyed oldal:	30.000 Ft

Várjuk szíves megrendelésüket!

MaKOSZ Titkárság

Kedves Olvasóink!

*Az év vége alkalmával szeretnénk megköszönni Önöknek, hogy
idén is olvasóink/előfizetőink voltak.
Reméljük, újságunk segítséget nyújt Önöknek az újdonságok
megismerésében, és ezáltal a kártevőirtó szakma
hatékonyabb gyakorlásában.*

*A Magyar Kártevőirtók Országos Szövetsége Választmánya
minden kedves Tagjának, Olvasójának valamint családjaiknak
nagyon boldog, békés karácsonyt,
sikerekben, egészségben gazdag új esztendő-t kíván!*

RENDEZVÉNYNAPTÁR

2010. február 4. **European Termite Market Conference**
Párizs, Franciaország
További információ: Ms. Jilly Hallett
e-mail: jilly@pestbusiness.com
2010. február 18-19. **EUROCIDO 2010**
Westfalenhalle, Dortmund / Németország
Web: www.eurocido.de
2010. március 3-5. **9th Fumigants & Pheromones Conference & Workshop**
Valencia, Spanyolország
2010. április 22-23. **EUROPEST 2010**
Budapest, Magyarország
www.cepa-europest2010.com
2010. május 10-12. **International Conference Eden 2010**
Emerging Vector-borne Diseases in a Changing European Environment
Le Corum, Montpellier, Franciaország
Web: http://international-conference2010.eden-pf6project.net/practical_information
2010. augusztus 15-20. **XIIth International Congress of Parasitology**
Melbourne, Ausztrália
Web: www.ciopaxii.org
2010. augusztus 22-27. **IXth European Congress of Entomology**
Budapest, Magyarország
Web: www.ece2010.org
2010. október 26-29. **PestWorld 2010**
Hilton Hawaiian Village & Resort
Honolulu, Hawaii
2010. november 17-18. **PARASITEC**
Párizs, Franciaország